

Integraal beheer openbare ruimte

IBOR-plan 2018-2021

Definitief 23 mei

Colofon

Project:	IBOR-plan 2018-2021
Projectnummer:	P636-01
Registratienummer:	2017315
Auteurs:	B. Huzen, D. Buijink en Manon Trompetter (gemeente Zwijndrecht) en M. Hommel en G. Oosterhuis (PLAN terra BV)
Opdrachtgever:	Afdeling Realisatie, Team Leefbaarheid, Techniek en Begraafplaatsen
Datum:	12 mei 2017 (definitieve versie)

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting beheeropgaven 2018-2021

1. Inleiding
2. Visie op integraal beheer
3. Prestaties
4. Basisbegrippen
5. Het areaal
6. Beschikbare middelen

KAPITAALGERICHT BEHEER

7. Verharding
8. Verkeersvoorzieningen
9. Civiele kunstwerken
10. Openbare verlichting
11. Riolering
12. Water en oevervoorzieningen
13. Havens

MAATSCHAPPELIJK GERICHT BEHEER

14. Groen
15. Spelen
16. Straatmeubilair
17. Beeldende kunst
18. Kiboehoeve

KOPPELINGEN TUSSEN HET FYSIEKE EN SOCIALE DOMEIN

19. Koppelingen tussen het fysieke en sociale domein

SAMENVATTING BEHEEROPGAVEN 2018 -2021

In onderstaande tabel treft u per beheeraspect een samenvatting aan van het IBOR-plan. Hierin is onderscheid gemaakt tussen kapitaalgericht beheer en maatschappelijk gericht beheer. Onder kapitaalgericht beheer vallen de beheeraspecten waarbij de focus ligt op technisch beheer. Voor deze onderdelen geldt dat technische kwaliteit leidend is voor de tevredenheid van onze inwoners. Voor de aspecten die vallen onder maatschappelijk beheer zijn naast technische kwaliteit ook andere aspecten zoals service, participatie en subjectieve factoren van invloed op de tevredenheid van onze inwoners.

Kapitaalgericht beheer	Maatschappelijk gericht beheer
Verharding: Het exploitatiebudget is toereikend. Via het Investeringsprogramma (IP) wordt de komende 4 jaar geïnvesteerd in vervanging van verouderd areaal. De strategie is gedifferentieerd beheer. Asphalt, trottoirs en fietspaden op B-kwaliteit en woonwegen in elementenverharding op C-kwaliteit.	Groen: De beoogde onderhoudskwaliteiten worden niet gehaald. Dit is met name terug te zien in de geleverde kwaliteit m.b.t. maaien beplanting en onkruid. Bezetting op onze werf, ondermaats presteren van aannemers en wijzigende wet- en regelgeving zijn hier enkele oorzaken van. Het exploitatiebudget kent hierdoor een aanzienlijk tekort.
Verkeersvoorzieningen: Het areaal is bewust verminderd. Er zijn geen grote investeringen nodig de komende jaren. Het exploitatiebudget is toereikend.	Spelen: Het vervangen van speelvoorzieningen gebeurt via het IP. De komende jaren is er een stevig verschil tussen de vervangingsbehoefte en de beschikbare middelen. In 2017 wordt hierover bij de Kadernota een besluit genomen. Met betrekking tot het dagelijks beheer en onderhoud zijn er middels de exploitatie vooralsnog voldoende middelen beschikbaar.
Civiele kunstwerken: De exploitatie- en investeringsbudgetten zijn voorlopig toereikend en worden eventueel bijgesteld na inspectie in 2018.	Reiniging: De beoogde onderhoudskwaliteit wordt behaald en het exploitatiebudget is toereikend.
Openbare verlichting: Het technisch beheer van openbare verlichting kan worden bekostigd uit huidige middelen. De vervangingen worden betaald via het IP.	Straatmeubilair en beeldende kunst: Voor straatmeubilair is geen budget beschikbaar. Het wordt betaald uit het groenbudget of het IP. Voor beeldende kunst is het exploitatiebudget toereikend.
Riolering: Er wordt gewerkt aan een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), waarin de beheeropgaven en investeringen voor de komende jaren worden uitgewerkt. Het uitgangspunt is dat de rioolheffingen voor een sluitende exploitatie moeten zorgen.	Kiboehoeve: Op basis van de huidige werkzaamheden is het budget toereikend. Bij verandering van beleid dient het budget hierop te worden aangepast.
Water en oevervoorzieningen: Het budget voor het vervangen en onderhouden van water en oever is toereikend voor de komende jaren. Voor brandblusputten is vanaf 2020 aanvullend budget nodig.	Als er geen aandachtspunten zijn m.b.t. kwaliteit en financiën treft u een groene duim aan in de samenvatting. Mochten er wel aandachtspunten zijn voor een bepaald beheeraspect treft u een oranje hand aan.
Havens: De oevers van de haven kunnen worden onderhouden met het huidige exploitatie budget. Voor het uitvoeren van baggerwerkzaamheden op basis van tweejaarlijkse monitoring is geen budget. Door areaaluitbreiding, als gevolg van het onderhandelingsresultaat met Jiffy is jaarlijks €15.000 extra nodig.	

De financiële voorstellen IBOR 2018-2021

In onderstaande tabel treft u een overzicht van de financiële voorstellen uit dit IBOR-plan.

Onderwerp	Bedrag	Vanaf
Uitbreiding areaal taluds	€15.000	2018
Groen onderhoud en herstel balans sociaal/fysiek	€90.000	2018
Areaal uitbreiding bomen	€10.000	2018
Onkruid op verharding openbare ruimte	€135.000	2018
Areaaluitbreiding brandkranen	€19.200	2020
Behoud middelen omvorming beplantingsvakken	p.m.	2020

De financiële middelen die vanaf 2018 extra aangevraagd worden betreffen in totaal **€250.000,-**. Vanaf 2020 wordt als gevolg van de overdracht van het onderhoud van de brandkranen een voorstel gedaan ter waarde van €19.200,-.

Voor onkruid op verharding wordt het voorstel gedaan om een extra budget beschikbaar te stellen van 135.000,-. Dit is in lijn met het besluit van de Raad in april 2017. De Raad heeft namelijk voor onkruidbestrijding op verharding en op begraafplaatsen een totaal budget van €200.000,- beschikbaar gesteld. Het gedeelte van dit bedrag wat ingezet wordt in de openbare ruimte bedraagt €135.000,- de overige €65.000,- wordt ingezet op de begraafplaatsen. Voor onkruidbestrijding op begraafplaatsen wordt in de kadernota en in het beheerplan begraafplaatsen aanvullend budget gevraagd.

Voor groenonderhoud wordt een voorstel gedaan om €90.000,- extra ter beschikking te stellen. Deze middelen worden ingezet om enerzijds invulling te geven aan het capaciteitstekort mbt groenonderhoud en anderzijds om de balans op de werf tussen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en professionele hoveniers te verbeteren. Door het verbeteren van deze balans kunnen wij middels vakinhoudelijke begeleiding blijvend passende arbeid bieden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Tot en met 2019 is er incidenteel geld beschikbaar voor het omvormen van beplantingsvakken. Ook na 2019 maakt het omvormen van beplantingsvakken onderdeel uit van de standaard werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor het onderhoud van het groen. In 2019 komen we mede op basis van het nieuwe integrale groenbeleid met een voorstel hoe we vanaf 2020 omgaan met omvormingen en welke kosten hieraan verbonden zijn.

1. INLEIDING

De gemeente Zwijndrecht gaat bij het beheer en onderhoud van haar openbare ruimte al jaren uit van de principes van integraal beheer. Integraal beheer staat voor een aanpak waarin het beheer en onderhoud van de verschillende delen van de openbare ruimte in nauwe samenhang met elkaar worden voorbereid en afgewogen. De onderdelen van de openbare ruimte lopen uiteen van verharding, verlichting, riolering, groen, water, speelvoorzieningen tot en met straatmeubilair. Deze integrale aanpak kreeg voor het eerst vorm in 2009 met de “Integrale onderhoudsvisie openbare ruimte”. Deze visie is in 2014 geactualiseerd voor de periode 2014-2017. In de praktijk spreken we overigens over het IBOR-plan.

Beeldkwaliteit

Met behulp van beeldkwaliteiten zijn de ambities vastgelegd voor het gewenste onderhoud. De ambities zijn in 2014 bijgesteld, met als resultaat vernieuwde uitgangspunten in de vorm van gedifferentieerd beheer. Dit betekent in de praktijk dat de gemeenteraad het college van B&W het vertrouwen heeft gegeven om met de beschikbare budgetten een zo goed mogelijke beeldkwaliteit te behalen. In de praktijk komt dit neer op een kwaliteit tussen de beeldnorm B en beeldnorm C van het CROW. Veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging zijn hierbij de belangrijkste doelstellingen.

We volgen de kwaliteiten buiten op straat continu aan de hand van periodieke schouwrondes en technische inspecties. Deze informatie vormt de basis voor de uitvoeringsplannen op basis van beheer- en onderhoudsstrategieën. Deze strategieën zijn de kaders voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen in de openbare ruimte.

Het IBOR-plan 2018-2021 borduurt verder op het aflopende IBOR-plan. Grotendeels wordt vastgehouden aan de reeds vastgestelde ambities met betrekking tot de beeldkwaliteiten en dus aan gedifferentieerd beheer.

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren heeft zich een aantal noemenswaardige ontwikkelingen voorgedaan die invloed hebben op het beheer van de openbare ruimte in Zwijndrecht. Deze volgen in onderstaande opsomming.

- In 2016 heeft de gemeenteraad de motie ‘De kracht van een goed idee’ omarmd. Dit leidde tot de lancering van **PAK AAN!**, een aanpak voor inwonersinitiatieven. Er is besloten budgetten beschikbaar te stellen om particuliere initiatieven te ondersteunen. Veel van deze initiatieven vinden plaats in de openbare ruimte.
- De onderhoudskwaliteit van het groen kreeg in 2016 de nodige aandacht van de politiek en de Zwijndrechtse inwoners. Vragen gingen over het maaien van gazons, onderhoud van heesterbeplantingen en onkruid op verharding. De vragen over onkruid op verharding waren vooral een gevolg van het stoppen met chemische bestrijdingsmethoden. Relevant blijft ook de raadsdoelstelling om de komende jaren 500 extra bomen te planten. Het hoofdstuk over groen in dit IBOR-plan houdt vast aan de afgesproken beeldkwaliteiten uit 2014. Dit is gedifferentieerd beheer. Middels het **integraal groenbeleid** gaat het college in 2017 met u in gesprek over het eventueel herijken van de kaders met betrekking tot het gebruik, de inrichting en het onderhoud van het groen. Ook met betrekking tot de thema’s duurzaamheid en klimaatadaptatie wordt gewerkt aan nieuw beleid. Dit kan gevolgen hebben voor het IBOR-plan in het algemeen.
- Er zijn belangrijke ontwikkelingen bij onze partner Drechtwerk Groen. Hierbij moeten we ook de gevolgen van de landelijke participatiewet in ogenschouw nemen. Op dit punt is de vraag aan de orde op welke wijze beheer en onderhoud bij kan dragen aan de sociale doelstellingen van onze gemeente en hoe dit zich verhoudt tot de kwaliteit buiten.

2. VISIE OP INTEGRAAL BEHEER

2.1 De drie pijlers van (sociaal) integraal beheer

De openbare ruimte is in beweging. Het (planmatig) beheer en onderhoud van kapitaalgoederen is nog steeds een belangrijke basis. Daarnaast zien we dat de samenleving steeds meer aanvullende eisen stelt aan de manier waarop wij de openbare ruimte onderhouden. De openbare ruimte is namelijk gevoelsmatig steeds meer 'eigendom' geworden van iedereen. De openbare ruimte in de directe woonomgeving van inwoners vinden zij belangrijk en dient daarom leefbaar te zijn. Daarnaast zien we dat de openbare ruimte letterlijk hetgeen is wat ons verbindt. Door deze verbindingsfunctie is de openbare ruimte ook uitermate geschikt als instrument om sociale doelstellingen te realiseren. De IBOR werkwijze is in Zwijndrecht de afgelopen jaren als gevolg hiervan verder doorontwikkeld en is inmiddels gebaseerd op drie pijlers:

- 1) Het uitvoeren van efficiënt planmatig onderhoud
- 2) Het creëren van een leefbare omgeving waarmee inwoners tevreden zijn
- 3) Het realiseren van sociale doelstellingen in de openbare ruimte

Efficiënt planmatig onderhoud

Wikipedia zegt het volgende over efficiëntie: *"Efficiëntie of doelmatigheid is de mate van gebruik van middelen om een bepaald doel te bereiken. (De korte route naar het doel.) Een proces wordt efficiënt genoemd als het ten opzichte van een norm weinig middelen gebruikt. Deze middelen kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op tijd, inspanning (manuren), grondstoffen of geld."*

Het planmatig onderhoud is de kerntaak van de beheer- en onderhoudsteams binnen onze gemeente. De doelstellingen 'schoon, heel en veilig' worden hiermee gerealiseerd. De belangrijkste opgave is om met de beschikbare middelen de afgesproken kwaliteitsdoelstellingen te realiseren. Efficiënt planmatig onderhoud past bij de afgesproken doelstelling van gedifferentieerd beheer. Tegelijkertijd is gedifferentieerd beheer ruim te interpreteren. Hoe bepalen we nu of de juiste dingen gedaan worden? De volgende speerpunten spelen een rol in een uiteindelijk uitvoeringsplan:

- Kapitaalvernietiging wordt altijd voorkomen;
- Risicomanagement vormt de basis voor het bepalen van vervangingsopgaven;
- We kennen ons areaal, weten de kwaliteit ervan en handelen vanuit vastgestelde kaders;
- Integraal als het kan, sectoraal als het moet;
- Contractbeheer vormt een belangrijke basis bij de samenwerking met marktpartijen;
- Schouwen en toezicht zijn voor ons de instrumenten om te bepalen of we doen wat we afspreken.

Leefbare omgeving

Er zijn weinig woorden zo veelomvattend en multi-interpretabel als het woord 'leefbaarheid'. Een leefbare openbare ruimte is schoon, heel en veilig en wordt naar wens/tevredenheid ingericht en onderhouden. Voor iedereen is een leefbare omgeving daarom iets anders. Niet iedereen is met hetzelfde tevreden. Het feit dat de interpretaties van een leefbare omgeving van deur tot deur kunnen verschillen maakt het onmogelijk om iedereen volledig tevreden te stellen en te houden. We proberen er daarom voor te zorgen dat de grootste groep tevreden is. Als voldaan wordt aan de basisvereisten met betrekking tot de onderhoudskwaliteit en de grootste groep inwoners tevreden is, spreken we van een leefbare stad, wijk, buurt of straat.

Bij het creëren van een leefbare omgeving houden we rekening met de volgende speerpunten:

- Efficiënt planmatig onderhoud is de basis en draagt bij aan een leefbare omgeving;
- Middels de Wijk servicelijn willen we klachten en meldingen zo klantvriendelijk mogelijk afhandelen;
- We betrekken inwoners bij onze werkzaamheden en bekijken waar we taken gezamenlijk kunnen oppakken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het gezamenlijk met de buurt ontwerpen van een speeltuin of organiseren van een verkeersactie;

- We willen het gewenst gebruik van de openbare ruimte stimuleren. We zetten boa's in om te handhaven op overtredingen in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld het parkeren op het trottoir.
- We communiceren niet alleen om inwoners te informeren, maar proberen ook interactie met de samenleving tot gang te brengen. Dit kan een positief effect hebben op tevredenheid.

Vliegwiel voor sociaal domein

We gebruiken de openbare ruimte met elkaar. De samenleving komt hier samen. De openbare ruimte is daarom bij uitstek een instrument voor het verbinden van mensen en het bereiken van sociale doelstellingen. Het is niet alleen een verzameling van te onderhouden kapitaalgoederen. De openbare ruimte is een vliegwiel voor het sociale domein en vervult meerdere functies. Dit komt terug in twee thema's:

- 1) Werk:** De openbare ruimte biedt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de mogelijkheid om onderdeel te zijn van de arbeidsmarkt en zodoende een onderdeel te zijn van de samenleving. Het mes snijdt aan drie kanten. De openbare ruimte wordt onderhouden, er wordt invulling gegeven aan sociale doelstellingen en we geven mensen de mogelijkheid om zich (weer) onderdeel te voelen van de samenleving. Werken met veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt heeft echter ook een keerzijde. Het heeft gevolgen voor de productiviteit. We zijn continu op zoek naar een juiste balans tussen productiviteit en het invulling geven aan onze sociale ambities. Er is namelijk een verband tussen de mensen die we inzetten en de kwaliteit buiten. In het laatste hoofdstuk van dit IBOR-plan staan we hier nog wat verder bij stil.
- 2) Verbinden:** De openbare ruimte is de plek waar mensen met verschillende leeftijden en achtergronden elkaar ontmoeten. In een polariserende samenleving wordt het voor de overheid steeds belangrijker (maar moeilijker) om mensen met elkaar te verbinden. Het is dan ook logisch om de plekken waar iedereen komt in te zetten als verbindingsmiddel. Ook Zwijndrecht zet de openbare ruimte in om mensen met elkaar te verbinden. Door het faciliteren van inwonersinitiatieven (via bijvoorbeeld PAK AAN!) zien we dat een kleine investering in de buitenruimte, bijvoorbeeld het plaatsen van een plantenbak, een aanleiding is voor mensen om samen te werken. Praktijkvoorbeelden van de afgelopen jaren die aan deze ontwikkeling bijgedragen hebben zijn de introductie van PAK AAN1, het realiseren van een stedelijke sportvoorziening, het adopteren van plantenbakken en de inrichting van speelvoorzieningen door en voor de buurt.

2.2 Kapitaalgericht beheer en maatschappelijk gericht beheer

De bovenstaande strategische pijlers zijn vertaald naar de structuur van het team dat zich binnen de afdeling Realisatie bezig houdt met het beheer van de openbare ruimte. Voorheen werden alle kapitaalgoederen onderverdeeld bij verschillende beheerders in het team Beheer Openbare Ruimte. Vanaf januari 2016 is dit getransformeerd naar team Leefbaarheid, Techniek en Begraafplaatsen. Dit team zorgt samen met de Gemeentewerf voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte vanuit de bovenstaande drie strategische pijlers. Het cluster Techniek focust zich meer op het kapitaalgericht beheer waarbij de samenleving vaak in een reactieve modus zit. Men ondervindt pas hinder als de riolering niet goed meer functioneert, de bestrating niet op orde is, de verkeerslichten het niet meer doen of de watergangen stinken. Via efficiënt planmatig onderhoud proberen we dit te voorkomen. Het cluster Leefbaarheid richt zich meer op het maatschappelijk gericht beheer. Veel meer aan de voorkant met de samenleving beheren we kapitaalgoederen die meer belevingswaarde kennen zoals groen, spelen en verkeer.

2.3 Hoe geven we vorm aan de visie?

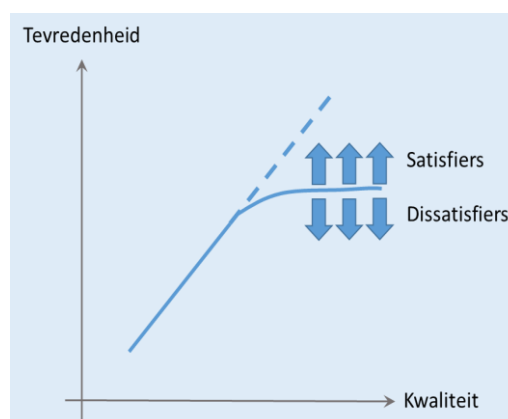
Binnen de drie pijlers is het belangrijk zicht te hebben op de resultaten van ons werk. Dit doen we op basis van de beeldkwaliteiten, maar steeds vaker ook door in te spelen op de (on)tevredenheid van inwoners.

Beeldkwaliteiten

Het integraal beheer van de openbare ruimte ging tot dusverre uit van sturen op kwaliteiten. De onderhoudsvisie van 2009 introduceerde hiervoor meetlatten voor 'beeldkwaliteit'. Deze meetlatten zijn het centrale instrument om vast te leggen welke onderhoudsniveaus gewenst zijn op de verschillende plekken van de Zwijndrechtse openbare ruimte en tevens om vast te stellen of die kwaliteiten daadwerkelijk buiten op straat worden gerealiseerd. In de onderhoudsvisie van 2009 was de ambitie om op alle plekken tenminste B-kwaliteit te realiseren, met op enkele bijzondere plekken accenten op A-kwaliteit. In het geactualiseerde IBOR-plan van 2014 is aan de hand van een aantal scenario's gekozen voor gedifferentieerd beheer. Dit betekent in de praktijk een beeldniveau tussen de B-norm en C-norm van het CROW. De voorwaarde hierbij is dat er niet wordt getornd aan veiligheid en kapitaalvernietiging. Dit uit zich bijvoorbeeld in de keuzes dat we geen concessies doen bij het onderhoud aan asfalt, bomen, bruggen, openbare verlichting en elementenverharding op trottoirs en fietspaden. Rijbanen in woonstraten geen direct veiligheidsrisico, waardoor deze op C-niveau onderhouden worden. Ook binnen het groenonderhoud worden keuzes gemaakt om met de beschikbare middelen een zo hoog mogelijk niveau te realiseren. Dit komt ook neer tussen de B- en C-norm.

Het sturen op beeldkwaliteiten en het op deze manier goed bespreekbaar maken van gewenste onderhoudsniveaus betekende een belangrijke vooruitgang voor het beheer van de Zwijndrechtse openbare ruimte. We beseffen echter – samen met vele andere Nederlandse gemeenten – dat het helder en inzichtelijk sturen op kwaliteiten geen doel op zich is. Een bepaalde (basis)kwaliteit is zonder meer een voorwaarde om bewoners en ondernemers van onze gemeente een tevreden gevoel te geven. We moeten echter erkennen dat er vele andere facetten zijn die ook sterk bepalend kunnen zijn voor de mening van inwoners en ondernemers over het beheer van de openbare ruimte. Tevredenheid wordt ook bepaald door:

- Hoe wij het onderhoud vormgeven
(bijv. zichtbaar zijn en communiceren over wat we doen)
- Hoe wij service leveren en hoe klantgericht wij zijn
(bijv. hoe we reageren op meldingen)
- Wat we doen
(bijv. doen we wat inwoners belangrijk vinden?)
- Betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij de openbare ruimte en mogelijkheden hierover mee te praten en initiatief te nemen
(bijv. door middel van participatie of PAK AAN!)

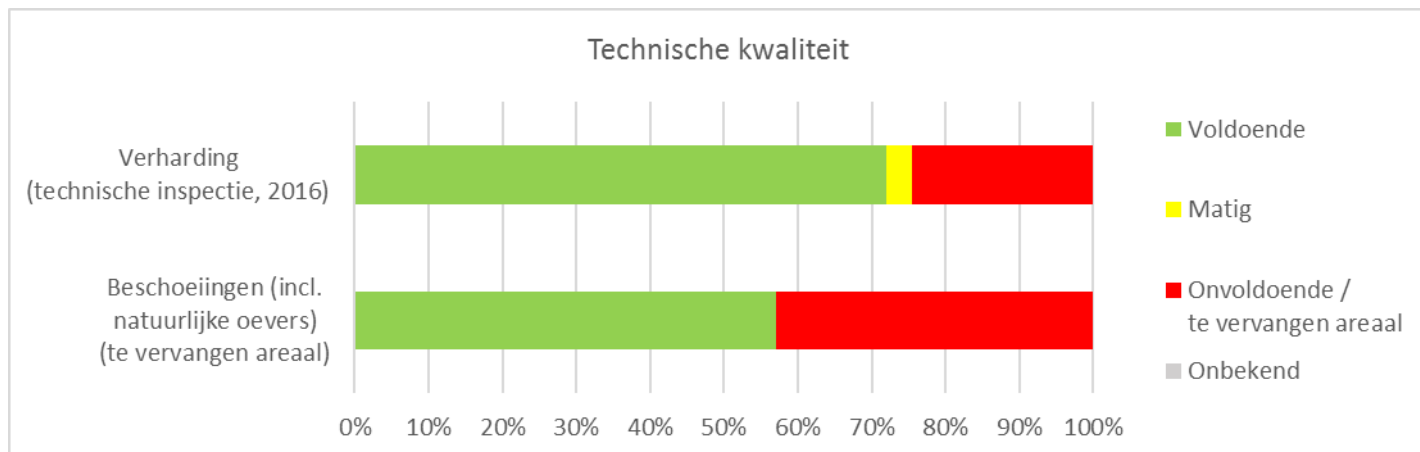
Beïnvloeden van tevredenheid

De overtuiging is dat er meer mogelijk is dan sturing op onderhoudsniveaus. We gaan de komende jaren kijken hoe we de tevredenheid van inwoners kunnen beïnvloeden. Het uitgangspunt is dat de basis op orde moet zijn. Wanneer de openbare ruimte niet veilig en functioneel is, gaat ook de tevredenheid onderuit. Als het basisniveau op orde is, kunnen er satisfiers worden toegevoegd. Satisfiers gaan onder meer over sfeer, trots, verwachting en betrokkenheid bij je eigen woon- en werkomgeving. Door meer aandacht te hebben voor deze satisfiers kunnen we de komende jaren winst maken. We kunnen dit doen door mogelijkheden te bieden om de eigen omgeving (mede) vorm te geven, te differentiëren in onderhoudsniveaus, bewuster te sturen op het service-onderhoud en bewuster (open) te communiceren.

3. PRESTATIES

3.1 Technische kwaliteit

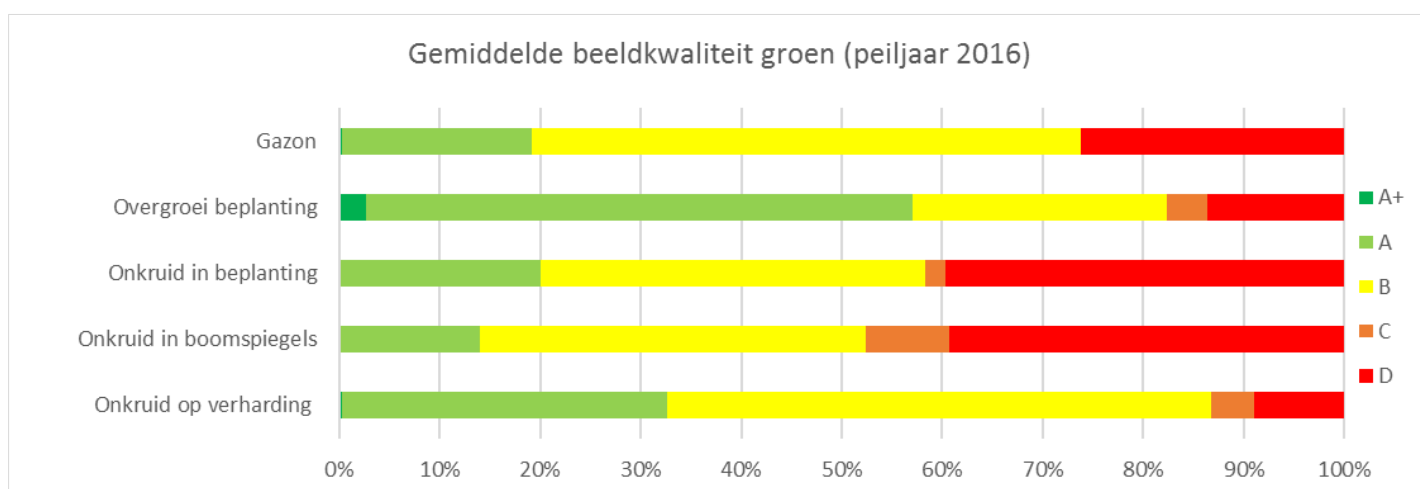
De technische kwaliteit heeft vooral betrekking op de onderdelen binnen kapitaalgericht beheer, zoals verhardingen, kunstwerken en openbare verlichting. Voor verharding is in 2016 een inspectie uitgevoerd. Hieruit blijkt dat ruim 70% voldoet aan de kwaliteitseisen en dat 25% onder de maat scoort. Dit is wel een verbetering ten opzichte van 2013.

Voor onderdelen als openbare verlichting en civiele kunstwerken is geen recente inspectie uitgevoerd. Naar aanleiding van het beleidsplan voor civiele kunstwerken wordt wel onderzoek gedaan naar constructieve veiligheid. Hieruit blijkt dat deze volgens de VROM-richtlijnen vooralsnog redelijk op orde zijn in de gemeente Zwijndrecht. De komende jaren vallen geen constructief onveilige situaties en grote vervangingen te verwachten. De te verwachten beheeropgave wordt voor openbare verlichting ingeschat op basis van ouderdom en niet op basis van gemeten kwaliteit.

3.2 Beeldkwaliteit

In Zwijndrecht wordt gemiddeld een basiskwaliteit (B) geambieerd. Voor verschillende onderdelen van het groen is de gemiddelde beeldkwaliteit uit 2016 weergegeven (termijn 1 tot en met 9). Vooral op onderdelen als onkruid in beplanting en boomspiegels scoort de beeldkwaliteit laag. Bijna 40% scoort hier een C- of D-kwaliteit.

3.3 Tevreden?

Naast de technische kwaliteit en de beeldkwaliteit is het van belang hoe tevreden inwoners zijn. Op dit moment meten we deze tevredenheid op verschillende manieren. Het is een subjectief begrip en voor iedereen anders. Door middel van bewonersonderzoeken, de WijkserVICELIJN en sociale media krijgen we inzicht in 'satisfiers' en 'dissatisfiers'.

Bewonersonderzoeken

Vorig jaar ontvingen we de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor van 2015. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) verzamelt deze informatie. Hieruit wordt duidelijk hoe tevreden men is over de leefbaarheid in de verschillende wijken. 78% is tevreden over de verlichting en 59% over goede speelplekken. Slechts 50% is tevreden over het onderhoud van wegen, paden en pleintjes. 70% heeft last van hondenpoep in de openbare ruimte. Ook blijkt uit de Veiligheidsmonitor een stijging van het aantal mensen dat last heeft van zwerfafval. Niet voor niets is 'niet schoon' iets wat veel naar voren komt in gesprekken met bewoners.

Een belangrijke conclusie is dat slechts 42% **tevreden** is over de aandacht van de gemeente voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt.

Meldingen via de WijkserVICELIJN

De WijkserVICELIJN is een belangrijk communicatiemiddel met inwoners. Inwoners kunnen hun melding kwijt en deze belandt op het bureau van de medewerker met inhoudelijke kennis. Vorig jaar ontvingen we ongeveer 4.000 meldingen. Deze meldingen en de afhandeling daarvan zijn een bron van informatie. Uit het huidige systeem kunnen we geen rapportages halen. Voor het nieuwe meldingensysteem (GreenValley) is dit wel een vereiste.

In 2016 hebben we in samenwerking met het OCD de tevredenheid van melders onderzocht. Het blijkt lastig te zijn een melding naar tevredenheid af te handelen wanneer het probleem in de melding niet kan worden opgelost. Hoe goed de toelichting ook is, melders hebben hiervoor geen begrip.

Melders met een opgeloste melding zijn tevredener over de afhandeling (7,8) dan melders van wie de melding niet kan worden opgelost (3,5)

Vb: Onderhoud plantenbak via PAK AAN!

Vb: Afsluiten van de weg als service van de Gemeentewerf

Sociale media

Op sociale media vindt een groot deel van de interactie in de samenleving plaats. Als gemeente willen we hier ook aanwezig zijn. Op sociale media informeren we, luisteren we en verbinden we inwoners. We zien welke onderwerpen veel likes ontvangen en waarover veel geklaagd wordt. Met Webcare monitoren we wat er op sociale media over de gemeente gezegd wordt. Hier kunnen we op inspelen om de tevredenheid te vergroten. Berichten over PAK AAN initiatieven en het werk van de buitendienst worden over het algemeen goed ontvangen. Vooral berichten over onkruid en groenonderhoud kunnen rekenen op kritische reacties.

Tevreden

- Verlichting
- Speelplekken
- Initiatieven van inwoners

Ontevreden

- Onderhoud wegen, paden en pleintjes
- Schoon (hondenpoep en zwerfafval)
- Onkruid
- Groen onderhoud

3.4 Technische kwaliteit versus tevredenheid

Als uit technische inspecties en uit de beeldsystematiek van de CROW blijkt dat de gevraagde kwaliteit geleverd wordt dan voldoet de gemeente aan haar verplichting zorg te dragen voor een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is. Een openbare ruimte die volgens technische normen op orde is, draagt bij aan de tevredenheid van onze inwoners maar is hiervoor geen garantie.

Onze inwoners bepalen hun tevredenheid niet alleen op basis van technische kwaliteit. Of de openbare ruimte wel of niet als leefbaar ervaren wordt, wordt ook bepaald door aanvullende factoren zoals:

- De mate waarin de vastgestelde beeldkwaliteit overeenkomt met het verwachtingspatroon
- De manier waarop de openbare ruimte gebruikt wordt (door andere inwoners)
- De inrichting van de openbare ruimte
- De manier waarop de gemeente omgaat met meldingen
- Onderhoudskwaliteit van aspecten waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals voortuinen)
- De mate waarin inwoners zelf invloed hebben op de keuzes die gemaakt worden
- De wijze waarop de gemeente communiceert over de openbare ruimte
- Beeldbepalende incidenten (zoals dumpingen van afval of een gat in het wegdek)

In onderstaande tabel komt duidelijk naar voren dat een goede score op technische kwaliteit op bepaalde onderdelen geen garantie is voor tevredenheid. Anderzijds zien we dat een lage technische kwaliteit vaak wel vaak een lage tevredenheid als gevolg heeft. Goed technisch beheer en onderhoud is in zoverre wel een basis voor tevredenheid. Voor de onderdelen die betrekking hebben op kapitaalgericht beheer (riolering, asfalt en verlichting) zien we dat deze basis vaak voldoende is voor een tevreden inwoners. Waar het gaat om onderdelen van maatschappelijk beheer (groen, spelen en schoon) zien we dat technische kwaliteit wel de basis voor tevredenheid is maar dat ook andere factoren de mate van tevredenheid van inwoners beïnvloeden.

Technische kwaliteit	Tevredenheid
Verharding: De technische kwaliteit van de verharding voldoet aan de kwaliteitsnormen zoals afgesproken in het IBOR-plan van 2014.	Verharding: Uit de Leefbaarheidsmonitor komt naar voren dat het onderhoud van straten, stoepen en pleinen als onvoldoende ervaren wordt. Opmerkingen gaan over het onderhoud van trottoirs en wegen in elementenverharding.
Openbare verlichting: De kwaliteit van de verlichting is op orde.	Openbare verlichting: Over het algemeen zijn onze inwoners tevreden over de openbare verlichting. Zij vinden straten goed verlicht en, op een aantal locaties na, voelt men zich veilig.
Groen: De geleverde onderhoudskwaliteit van het groen lag in 2016 onder de afgesproken kwaliteit. Dit is met name terug te zien in het onkruid op de verharding, in de beplantingsvakken en in het onderhoud van de gazons.	Groen: Ook onze inwoners zijn niet tevreden over het onderhoud van het groen. Dit heeft in 2016 geleid tot veel klachten. De ontevredenheid zit met name op maaien en onkruid op verharding. Opvallend om te zien is dat onkruid in beplantingsvakken ondanks de lage technische score niet als (erg) storend gezien wordt.
Spelen: Zwijndrecht heeft een verouderde speelruimte, waardoor de technische kwaliteit van de speeltoestellen onder druk staat. De komende jaren zal er flink geïnvesteerd moeten worden in de speelruimte om de veiligheid en de technische kwaliteit te kunnen blijven garanderen.	Spelen: Inwoners zijn tevreden over de speelruimte in Zwijndrecht. Reden hiervoor is het brede aanbod en het feit dat speelplekken vaak als ontmoetingsplek voor de buurt fungeren. Tevens zien we dat de participatiebereidheid bij spelen groot is en dat de ruimte die geboden wordt voor participatie bij de herinrichting van speelplekken erg op prijs gesteld wordt.
Reiniging: De beeldkwaliteit die door de gemeente geleverd wordt m.b.t. schoon ligt hoger dan de afgesproken beeldkwaliteit. Met name op het gebied van zwerfafval en aanslag en bekladding scoort de technische kwaliteit hoog. Wel zien we verminderde beeldkwaliteit m.b.t. hondenpoep.	Reiniging: Onze inwoners ervaren Zwijndrecht niet altijd als schoon. Veel gehoorde klacht is met name de overlast van rommel op straat (bijzetafval en zwerfafval) en hondenpoep.

De strategie is dat we voor de gehele openbare ruimte een bepaalde basiskwaliteit realiseren. Daar waar ook andere aanvullende factoren de tevredenheid beïnvloeden sturen we actief op deze factoren. Hiermee verwachten wij een hogere tevredenheid te realiseren met betrekking tot het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Belangrijke kanttekening hierbij is dat 100% tevredenheid niet realiseerbaar is. Hiervoor is een aantal oorzaken:

- De afgesproken basiskwaliteit komt niet altijd overeen met het individuele verwachtingspatroon van (sommige) inwoners.
- Individuele belangen in de openbare ruimte kunnen onverenigbaar zijn met het algemeen belang (bijvoorbeeld beschikbare middelen en ruimte).
- Verschillende individuele belangen van inwoners liggen dermate ver uit elkaar dat deze belangen niet met elkaar verenigbaar zijn.

4. BASISBEGRIPPEN

4.1 Definities integraal beheer

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte is onder te verdelen in drie soorten onderhoud. Aansluitend bij de definities opgesteld door de CROW is gekozen voor de volgende eenduidige begrippen en indeling: dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging.

Alle onderhoudsaspecten staan in onderling verband met elkaar. Indien één van de fases niet effectief en efficiënt kan worden uitgevoerd, leidt dit (vrijwel) altijd tot hogere kosten in een andere fase. Het goed oppakken en afstemmen van alle onderhoudsfases leidt tot een openbare ruimte die langer meegaat en zodoende op de lange termijn goedkoper te onderhouden is.

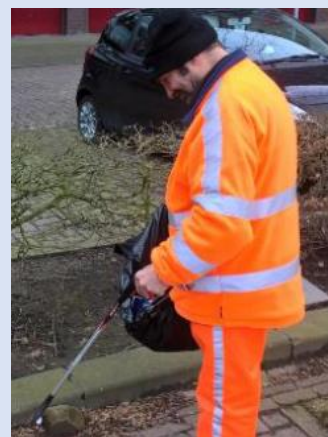
Dagelijks onderhoud

Werkzaamheden die bij dagelijks onderhoud horen zijn reiniging, vegen, maaien, snoeien, onkruidbestrijding, kleine reparaties aan verhardingen, etc. Binnen het groenonderhoud vallen de meeste werkzaamheden onder het dagelijks onderhoud. Dagelijks onderhoud heeft de volgende kenmerken:

- Het zijn preventieve of correctieve maatregelen om een object in goede staat te houden of te brengen;
- De maatregelen worden gedurende een planjaar uitgevoerd;
- Ze continueren of waarborgen de functionaliteit en de bedrijfszekerheid;
- Het zijn kleinere, zich herhalende ingrepen, die lokaal of over een beperkt gedeelte worden uitgevoerd;
- De lasten kennen geen grote schommelingen en worden in het jaar van uitvoering ten laste van de exploitatie gebracht;
- Het dagelijks onderhoud ligt vaak vast in bestekken en wordt in het geval van de gemeente Zwijndrecht ook voor een deel uitgevoerd door de eigen gemeentewerf.

Bij dagelijks onderhoud hoort ook:

- Toezicht;
- Niet-planmatig of incidenteel onderhoud als service-onderhoud en reageren op klachten en meldingen.

Groot onderhoud

Werkzaamheden die bij groot onderhoud horen zijn bijvoorbeeld het volledig herstraten van een weg, het aanbrengen van nieuwe deklagen en het vervangen van armaturen. Groot onderhoud heeft de volgende kenmerken:

- Onderhoudsmaatregel die over een groot gedeelte of een essentieel onderdeel planmatig (periodiek) wordt uitgevoerd, met het doel het beheerobject na de maatregel weer aan de (technische) richtlijnen te laten voldoen. Dit gebeurt planmatig na afweging van prioriteiten aan de hand van schades, functie, gebruik etc.
- Het kan gaan om vervangen van delen van het beheerobject (bijvoorbeeld een nieuwe toplaag voor asfalt). In tegenstelling tot vervanging wordt slechts een deel van het beheerobject vervangen;
- Ingrijpend van aard en periodiek (van te voren bepaalde vaste frequenties) op een groot deel van het object. De frequentie van maatregelen is in de regel lager dan eens per jaar;
- Projectmatig uitgevoerd, bijvoorbeeld via een wijksgewijze aanpak;
- De kosten voor groot onderhoud kunnen sterk variëren van jaar tot jaar. Ze worden ten laste van de exploitatie gebracht en worden onderbouwd door een beheerplan voor het desbetreffende kapitaalgoed. De kosten van onderhoud zijn niet levensduurverlengend en mogen daarom niet worden geactiveerd.

Vervangingen

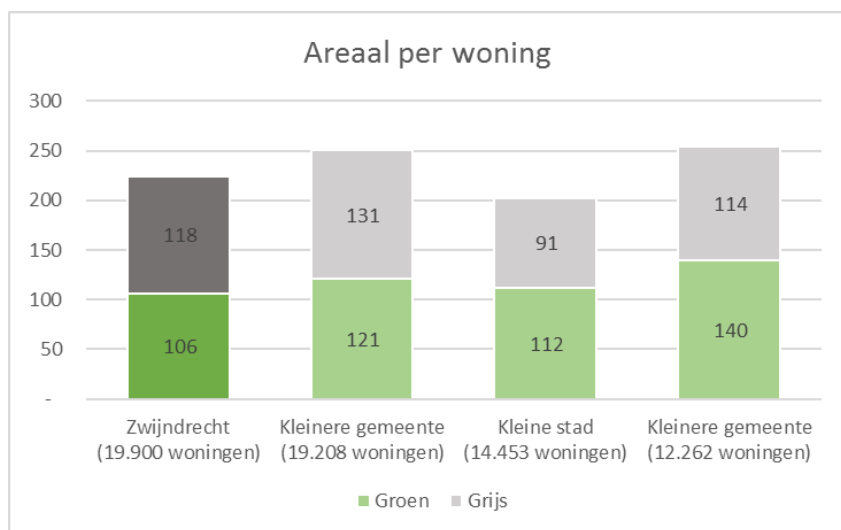
In het geval van vervanging wordt de gehele constructie opnieuw gemaakt, dus de weg inclusief fundering. In het wegenonderhoud wordt ook de term rehabilitatie gebruikt. Ook voor het vervangen van objecten zoals een speeltoestel, een groenvak of een lichtmast wordt de term vervanging gebruikt. Essentieel bij vervanging is dat het niet gaat om herinrichting. Het gaat om het vernieuwen van de constructie waarbij eenzelfde inrichting wordt teruggebracht. Vervangingen worden vaak beschouwd als investeringen. Vanuit beheer en onderhoud van de openbare ruimte is doorgaans geen geld beschikbaar voor het anders inrichten van (reconstrueren) of bijplaatsen van onderdelen in de openbare ruimte. Vervanging heeft de volgende kenmerken:

- Ingrijpende maatregel aan het eind van de gebruiksduur op een groot deel van het object;
- Nieuw materiaal in dezelfde inrichting;
- Maatregel brengt de kwaliteit van een object weer op het gestelde kwaliteitsniveau;
- Toegepast aan het einde van de technische gebruiksduur als onderhoud niet meer toereikend is of niet meer kostenefficiënt;
- Projectmatige aanpak. Het incidenteel vervangen, bijvoorbeeld van een aangereden lichtmast, een defecte armatuur, dode bomen, e.d., wordt beschouwd als correctief en dus dagelijks onderhoud.

5. HET AREAAL

De openbare ruimte wordt in haar omvang vooral bepaald door de groene en grijze openbaar toegankelijke ruimten. In Zwijndrecht gaat het om een totaal oppervlak van bijna 450 hectare (4.478.000 m²). Per woning is 106 m² groen en 118 m² aan wegen beschikbaar. Het areaal openbare ruimte dat Zwijndrecht beheert komt in omvang overeen met andere gemeenten met een vergelijkbaar aantal woningen. Onderstaande grafiek laat zien dat de te beheren arealen in omvang variëren van 200 tot 250 m² openbare ruimte per woning. Het Zwijndrechtse areaal van 224 m² per woning neemt hierin een gemiddelde plek in.

Op en onder de groen en grijze oppervlakken openbare ruimte staan uiteraard nog diverse andere onderdelen die de gemeente moet beheren. Zo staan er in Zwijndrecht 20.817 bomen (gemiddeld iets onder het Nederlandse gemiddelde van 1 boom per woning) en ca. 10.000 lichtmasten (ofwel ca. 1 lichtmast per 2 woningen). Op de volgende pagina zijn de hiernaast samengevatte arealen nog nader uitgewerkt.

GROEN

2.133.000 m²

BOMEN

20.817 ST

WEGEN

2.345.000 m²

BESCHOEIING

80 KM

VRI'S

5 ST

KUNSTWERKEN

81 ST

BORDEN

4.000 ST

AFVALBAKKEN

745 ST

SPELEN

614

LICHTMASTEN

10.000 ST

RIOLERING

ca. 240 km

ZITELEMENTEN

ca. 470 stuks *

* Voor straatmeubilair wordt nog een inventarisatie uitgevoerd. De hier genoemde hoeveelheden zijn nog de gegevens uit 2014. De verwachting is dat de inventarisatie significante wijzigingen zal laten zien.

Onderhoudsgroep	Onderhoudselement	m2	st	m1
Verharding	Asfaltverharding	622.988		
	Elementenverharding (straatstenen/tegels)	1.709.808		
	Onverhard	9.719		
	Cementbeton	2.124		
Verkeersvoorzieningen	Verkeersborden		4.023	
	VRI (verkeersregelinstallatie)		5	
	DRIS (Dynamisch reizigersinformatiesysteem)		38	
Openbare verlichting	Lichtmasten		10.012	
	Armaturen		11.413	
Civiele kunstwerken	Grote kunstwerken (viaducten tot voetgangersbruggetjes)		81	
	kleine kunstwerken (keermuren, trapopgangen en geluidsmuren)		60	
Groen	Bomen		20.817	
	Hagen	170.767		
	Bosplantsoen	251.368		
	Heesterbeplanting (extensief)	172.336		
	Beplanting intensief	12.660		
	Gras	1.483.516		
Spelen	Speeltoestellen		614	
	Speelondergronden	18420		
Straatmeubilair	Afvalbakken		745	
	Banken		472	
	Overig straatmeubilair		188	
Water	Watergangen en waterpartijen	421.418		
	Beschoeide oevers			53.000
	Onbeschoeide oevers			27.000

6. BESCHIKBARE MIDDELEN

6.1 De exploitatiebegroting – budgetten dagelijks en groot onderhoud

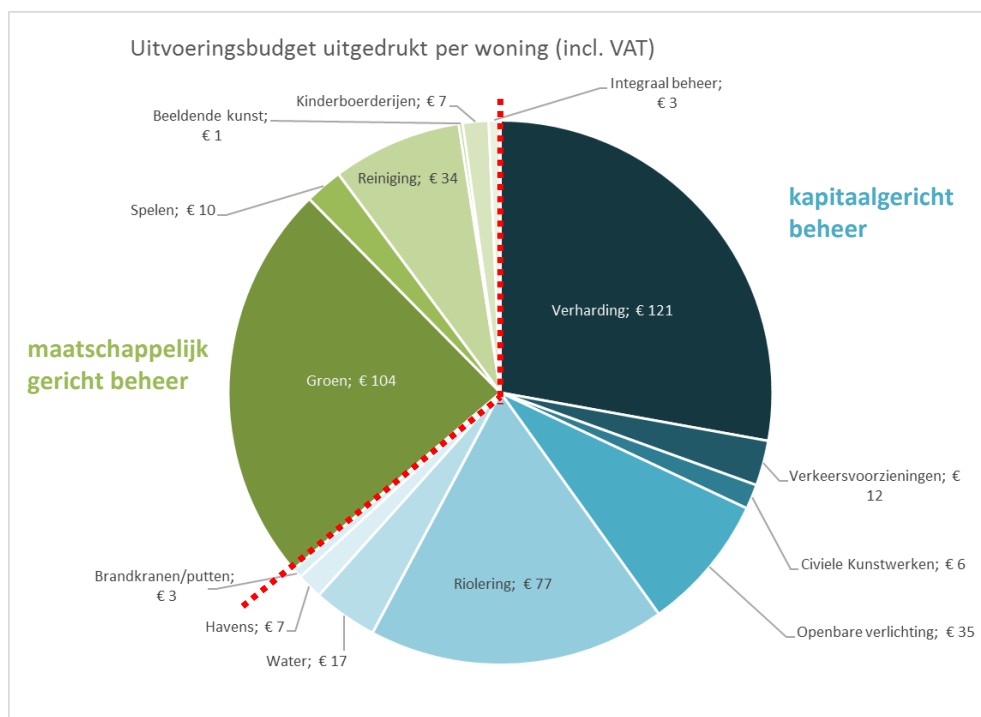
Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte worden kosten gemaakt. Om deze kosten in beeld te krijgen is ten behoeve van het IBOR-plan de exploitatiebegroting geanalyseerd op alle voor de openbare ruimte relevante onderhoudsgroepen. Onderstaande figuur geeft de resultaten weer voor het begrotingsjaar 2018. De tabel maakt inzichtelijk wat de daadwerkelijk beïnvloedbare kosten zijn voor specifiek de uitvoering van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

De analyse laat zien dat er per saldo € 8,7 miljoen is opgenomen voor de 14 onderhoudsgroepen die betrekking hebben op de uitvoering van het beheer en onderhoud van openbare ruimte. Dit zijn kosten voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte door de eigen dienst en derden, evenals de materiaalkosten die worden gemaakt. Verder maken de VAT-kosten onderdeel uit van de uitvoeringskosten.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Kapitaalgericht beheer	€ 3.756.336	€ 403.312	€ 706.800	€ 664.245	€ 5.530.693
Verharding	€ 1.705.065	€ 2.800	€ 400.574	€ 306.607	€ 2.415.046
Verkeersvoorzieningen	€ 155.538	€ 8.543		€ 68.640	€ 232.721
Civiele Kunstwerken	€ 127.028	€ 119			€ 127.147
Openbare verlichting	€ 454.270	€ 243.783		€ 7.276	€ 705.329
Riolering	€ 961.561	€ 148.067	€ 197.388	€ 226.667	€ 1.533.683
Water	€ 168.874		€ 108.839	€ 55.054	€ 332.767
Havens	€ 133.000				€ 133.000
Brandkranen/putten	€ 51.000				€ 51.000
Maatschappelijk gericht beheer	€ 1.816.747	€ 3.742	€ 999.706	€ 324.222	€ 3.144.417
Groen	€ 1.057.959	€ 3.742	€ 791.554	€ 215.537	€ 2.068.792
Spelen	€ 65.620		€ 89.050	€ 40.192	€ 194.862
Reiniging	€ 479.738		€ 119.102	€ 68.493	€ 667.333
Beeldende kunst	€ 20.430				€ 20.430
Kinderboerderijen	€ 133.000				€ 133.000
Integraal beheer	€ 60.000			€ -	€ 60.000
Eindtotaal	€ 5.573.083	€ 407.054	€ 1.706.507	€ 988.466	€ 8.675.110

Uitvoeringskosten beheer en onderhoud, uitgedrukt per woning

De cirkeldiagram geeft een indruk hoe de uitvoerings-budgetten voor het beheer en onderhoud zich onderling verhouden. Er is hier gekozen voor een weergave per woning. Naar het beheer en onderhoud van verharding, groen en riolering gaat het meeste geld uit, variërend tussen de € 121 en € 77 per woning. De kosten voor openbare verlichting en straatreiniging zijn andere grote kostenposten. Zij bedragen € 35 en € 34 per woning.

6.2 Het investeringsplan – budgetten voor vervangingen

Naast de exploitatiebegroting zijn er in het investeringsplan (IP) middelen opgenomen voor grootschalige investeringen in de openbare ruimte. Deze investeringen betreffen grootschalige vervangingen en reconstructies, die niet vanuit de exploitatiebegroting kunnen worden gefinancierd. Belangrijk kenmerk is dat de investeringen niet alleen gaan om instandhouding van de openbare ruimte, maar ook om functionele verbeteringen. Het investeringsplan wordt ieder jaar met een actualisatie ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad. Het voorstel voor het IP 2018-2021 is verwerkt in dit IBOR-plan. Het IP 2018-2021 omvat een gemiddeld investeringsvolume van bijna € 13,2 miljoen euro op jaarbasis.

Omvangrijke investeringen uit dit IP zijn onder meer de reconstructies en vervangingen van riolering en infra in Heer Oudelands Ambacht, de Schildersbuurt, de Sterrenbuurt en rond winkelcentrum Walburg. Ook staan er grote investeringen gepland in de bovengrondse openbare ruimte in Julianadorp en de herinrichting van de Karel Doormanlaan.

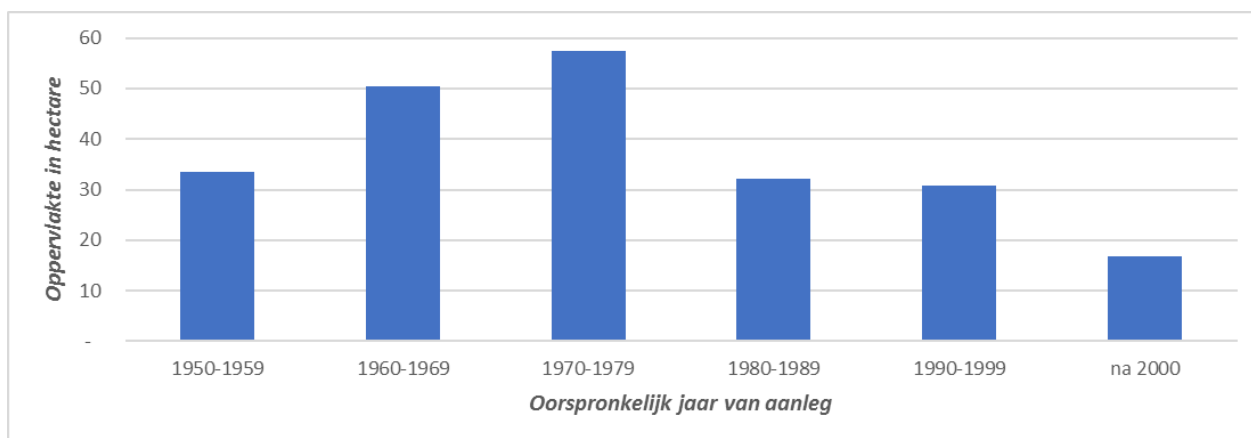
Er is een causaal verband tussen het IP en de exploitatiebegroting. Hoe minder er geïnvesteerd kan worden in de reconstructieprojecten, hoe groter het tekort wordt op het dagelijks en planmatig onderhoud op met name het product verharding. Maar ook de benodigde investeringen in het groen worden voor een belangrijk deel vanuit het IP gefinancierd. De uitvoering van IP-projecten behelst meer dan zuiver beheer en onderhoud: de reconstructieprojecten worden ook uitgevoerd om functionele verbeteringen door te voeren (zoals het verbeteren van verkeersveiligheid, verbeteren van doorstroming, het weer 'bij de tijd' brengen van verouderde openbare ruimte). De invloed van de IP-projecten op de instandhouding van openbare ruimte blijft echter onmiskenbaar. Door slim, integraal te programmeren in de IP-projecten wordt bijvoorbeeld ook de vervanging van openbare verlichting en een aanzienlijk deel van het areaal openbaar groen door de IP-projecten gedekt.

Onderhoudsgroep	2018	2019	2020	2021
Civiele Kunstwerken	€ 420.000	€ 2.875.000	€ 315.000	€ -
Riolering	€ 7.561.000	€ 7.580.000	€ 4.544.000	€ 3.866.000
Spelen	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Verharding (infra)	€ 7.843.000	€ 6.805.000	€ 4.113.000	€ 5.686.000
Beschoeiingen	€ 162.000	€ 162.000	€ 162.000	€ 162.000
Totaal	€ 16.136.000	€ 17.572.000	€ 9.284.000	€ 9.864.000

Ouderdom van het areaal

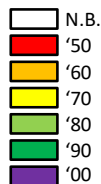
De openbare ruimte heeft een bepaalde gebruiksduur en moet op een gegeven moment worden vervangen. De ouderdom van de openbare ruimte is een goede indicator voor de onderhoudskwaliteit en de daarmee samenhangende onderhoudsbehoefte en -maatregelen. De ervaring leert dat openbare ruimte in het stedelijk gebied circa 50 jaar mee gaat. Natuurlijk verschilt de gemiddelde gebruiksduur per type openbare ruimte: zo gaat een afvalbak gemiddeld minder lang mee (zo'n 10-15 jaar) dan een asfaltweg (zo'n 45 jaar). Verder hangt de gebruiksduur af van de gebruikintensiteit. Zo kunnen een hoge gebruiksdruk maar ook zettingen van de ondergrond, typisch voor veel wijken in Zwijndrecht, ertoe leiden dat de gebruiksduur aanzienlijk korter is.

De onderstaande gegevens geven een indruk van de ouderdom van de openbare ruimte in de gemeente Zwijndrecht. Voor de ouderdom is de aanleg van de verharding als referentie gebruikt. De gegevens illustreren dat de gemeente Zwijndrecht in de jaren zestig en zeventig een sterke groeispurt heeft gekend door de aanleg van de woonbuurten in Kort Ambacht Zuid, Nederhoven en de woonbuurten rond de oude kern van Heerjansdam. Eind jaren zeventig kwamen de woonbuurten in Walburg daarbij. De openbare ruimte in deze gebieden heeft inmiddels een gemiddelde gebruiksduur van zo'n 50 jaar.

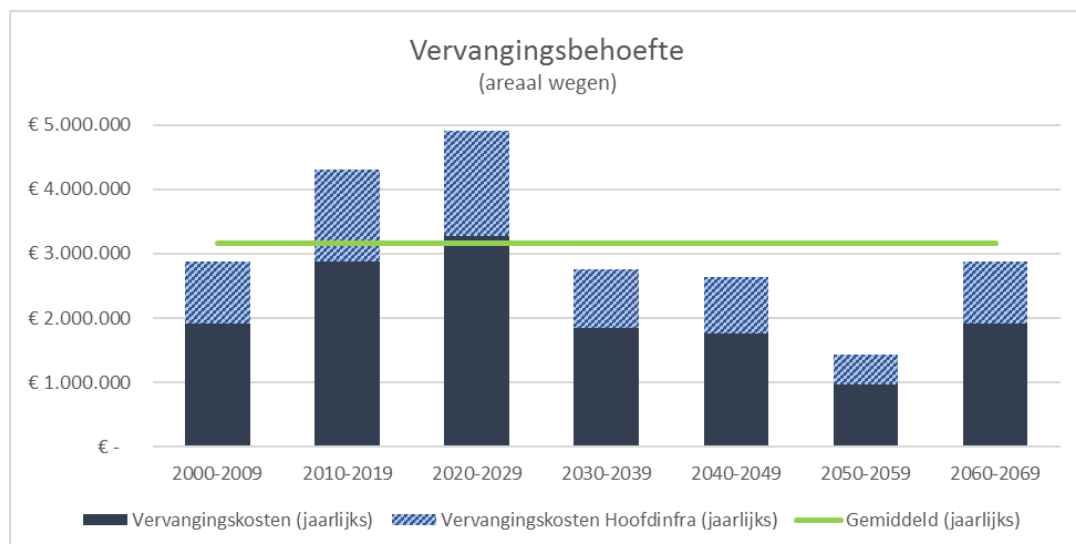

De oudere wijken zijn op de kaart zichtbaar met rood en oranje gearceerd. Het gaat hierbij om de buurten in en om het Centrum, Kort Ambacht en Heerjansdam.

Op de tweede kaart worden gebieden weergegeven (in groen) waar de afgelopen jaren in is geïnvesteerd. Deze overlappen voor een deel met de oudere delen van de gemeente. Voor deze gebieden is de verwachting dat er de komende jaren geen of minder investeringen zijn.

Op basis van dit tijdsverloop kan een globale inschatting worden gemaakt van de te verwachten vervangingsinvestering op het gebied van wegen. Op basis van een gemiddelde gebruiksduur en vervangingskosten* kan een globale inschatting van de vervangingsbehoefte de komende 60 jaar worden gemaakt. Logischerwijs ligt hierbij de piek in periode 2010 tot 2029, 50 jaar na de jaren '60 en '70. De vervangingskosten voor hoofdinfra zijn verdeeld op basis van de ouderdomsverdeling in de wijken. In de komende periode is jaarlijks tussen de € 4 en € 5 miljoen benodigd voor vervanging van wegen. Gemiddeld is er jaarlijks circa € 3 miljoen nodig. De komende jaren is dus een piek in vervangingskosten te verwachten. Deze ramingen zijn exclusief de overige openbare ruimte zoals groen, straatmeubilair, riolering, openbare verlichting, etc. Uit de huidige middelen beschikbaar in het IP worden deze onderdelen ook gefinancierd. Het totale bedrag voor vervanging van de openbare ruimte ligt dus hoger dan deze globale raming.

* We rekenen met een gemiddelde gebruiksduur van 50 jaar en gemiddelde vervangingskosten per vierkante meter van € 80 voor wijken en € 100 voor hoofdinfra.

KAPITAALGERICHT BEHEER

Verharding
Verkeersvoorzieningen
Civiele kunstwerken
Openbare verlichting
Riolering
Water en oevervoorzieningen
Havens

7. VERHARDING

7.1 Te beheren areaal

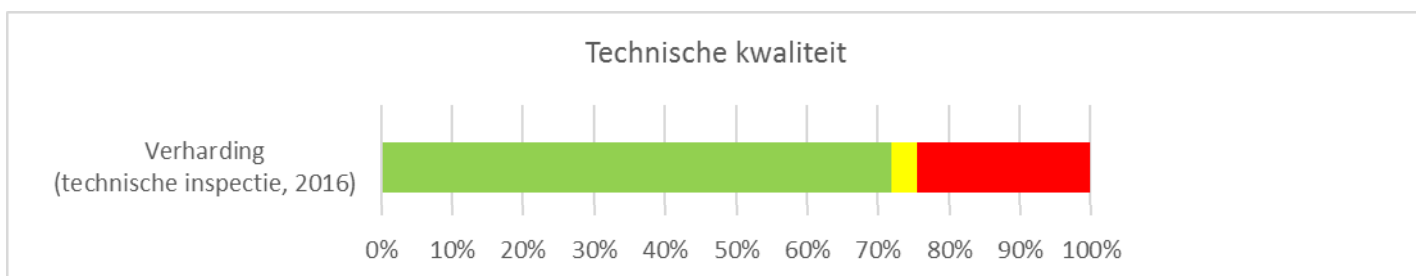
Het areaal wegen in de gemeente Zwijndrecht bestaat voor bijna driekwart uit elementenverharding (betonstraatstenen, gebakken klinkers en tegels). De overige wegen zijn uitgevoerd in asfalt. Dit zijn meestal de grotere wegen in de gemeente. Een beperkt deel van het areaal is onverhard of uitgevoerd met betonplaten.

Uit de inspectie van 2016 blijkt dat de onderhoudskwaliteiten van de trottoirs en rijbanen de twee belangrijkste zorgpunten in de openbare ruimte zijn. Ten opzichte van 2013 is de kwaliteit van de verhardingen met circa 5% vooruit gegaan. In 2016 is nog wel 25% van het areaal van onvoldoende kwaliteit.

VERHARDING

Onderhoudselement	Areaal (m2)	
Asfaltverharding	622.988	27%
Elementenverharding (straatstenen/tegels)	1.709.808	73%
Onverhard	9.719	< 1%
Cementbeton	2.124	< 1%
Totaal	2.344.639	

7.2 Uitgangspunten voor het wegenonderhoud

- In het IBOR-plan 2014 is vastgesteld dat asfaltverhardingen onderhouden worden op CROW-kwaliteitsniveau B. Voor het onderhoud van voetpaden en fietspaden wordt ook kwaliteitsniveau B gerealiseerd. Woonstraten in elementenverharding worden op C-kwaliteit onderhouden. Uitgangspunt bij deze ambitie is dat we hiermee kapitaalvernietiging voorkomen en dat hiermee de verkeersveiligheid wordt bediend.
- Er wordt gestuurd op de beoogde kwaliteitsniveaus door het tijdig uitvoeren van onderhoud. Er worden waar nodig correctieve onderhoudsmaatregelen genomen als de veiligheid in gevaar dreigt te komen. We voeren momenteel een grootschalige inhaalslag uit van reconstructies van wegen die aan het einde van de technische gebruiksduur zijn. De planning is dat in 2021 driekwart van het wegenareaal op deze manier is vernieuwd. De kwaliteit is dan weer voor langere tijd gewaarborgd. Het accent van het wegenonderhoud komt daarna weer te liggen op het tijdig uitvoeren van preventief groot onderhoud en het reageren op meldingen via serviceonderhoud.

7.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is € 2,42 miljoen beschikbaar voor het beheer en onderhoud van verhardingen (per woning € 121). Dit is meer dan een kwart van de totale begroting voor het beheer van de openbare ruimte. Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Dit is exclusief de bedragen die voor kapitaallasten, belastingen, e.d. in de begroting (taakveld 2.1) zijn opgenomen.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Verharding	€ 1.705.065	€ 2.800	€ 400.574	€ 306.607	€ 2.415.046

In het investeringsplan is voor de komende 4 jaar 24,4 miljoen euro geprogrammeerd voor reconstructies en renovaties van oudere wegen. Die budgetten lopen af van 7,8 miljoen in 2018 tot 5,7 miljoen in 2021. Zie hiervoor de details in bijlage 1.

7.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- De afgelopen en ook de aankomende jaren wordt via het investeringsplan geïnvesteerd in het groot onderhoud en vervanging van het wegenareaal. Door deze investeringen zal niet alleen het algehele kwaliteitsniveau verbeteren (momenteel scoort 25% van het areaal een onvoldoende), maar zullen ook de onderhoudskosten voor het correctieve, klein en groot onderhoud lager worden.
- Het databeheer van de areaalgegevens (hoeveelheid, kwaliteit, etc.) staat momenteel onder druk door de implementatie van nieuw beheersysteem. Dit nieuwe beheersysteem wordt in de loop van 2017 in gebruik genomen. De data van het wegenareaal wordt dan zo snel mogelijk up to date gemaakt op basis van nieuwe inspectiegegevens.

VERHARDING

Conclusies

- Met de beschikbare exploitatiebudgetten (ruim 2,5 miljoen euro) kan het wegenareaal onderhouden worden conform de uitgangspunten van het in 2014 vastgestelde beleid van gedifferentieerd beheer. Binnen dit beleid heeft het thema veiligheid op de wegen prioriteit. De budgetten worden de komende 4 jaar vooral ingezet voor fietspaden en trottoirs.
- Naast de jaarlijkse exploitatiebudgetten zijn er de komende 4 jaar binnen het investeringsplan budgetten beschikbaar voor grootschalige onderhoudsmaatregelen en vervangingen van wegen. In de periode 2017-2020 is er in totaal 24,7 miljoen euro geprogrammeerd voor reconstructies en renovaties van wegen. Zie hiervoor de details in paragraaf 6.2 (Investeringsplan) en het IP 2018-2021 binnen de kadernota

8. VERKEERSVOORZIENINGEN

8.1 Areaal

Verkeersvoorzieningen betreffen de bebording (RVV-bebording en straatnaamborden), alsmede de VRI's (verkeerslichten) en het Dynamische Route Informatiesysteem (DRIS) ten behoeve van het openbaar vervoer. Er is geen apart beheerplan voor de verkeersvoorzieningen. De VRI's (in totaal 5 stuks) en DRIS-panelen worden beheerd in het gezamenlijke werkverband van de Drechtsteden. Het beheer en onderhoud van de verkeersbebording maakt onderdeel uit van deze paragraaf.

De bebording moet functioneel zijn en de verkeersveiligheid waarborgen.

Onderhoudselement	Areaal (stuks)
Bebording (RVV-bebording, straatnaamborden, ANWB-bebording)	ca. 4.000
Verkeersregelininstallaties (VRI's)	5
DRIS-panelen	38

8.2 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 232.000 beschikbaar voor het beheer en onderhoud van verkeersvoorzieningen (per woning € 12). Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Dit is exclusief de bedragen die voor kapitaallasten, belastingen, e.d. in de begroting (taakveld 2.1) zijn opgenomen.

Onderhoudsgroep		Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Verkeersvoorzieningen		€ 155.538	€ 8.543		€ 68.640	€ 232.721

8.3 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Sinds het IBOR-plan 2014 is het areaal bebording teruggebracht van circa 4.900 naar circa 4.000 borden.
- Het merendeel van de VRI's en DRIS-panelen zijn in 2008 en 2009 vervangen en voldoen nog prima aan de gestelde eisen. Er zijn de komende jaren geen vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

Conclusies

- Het exploitatiebudget voor de verkeersvoorzieningen is de komende jaren toereikend voor het tijdig uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud. De bewuste reductie van het aantal verkeersborden in de openbare ruimte heeft hier mede aan bijgedragen. Het areaal verkeert momenteel in goede staat. Daardoor zijn de komende jaren geen grote vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

9. CIVIELE KUNSTWERKEN

9.1 Areaal

In de gemeente Zwijndrecht zijn momenteel 81 civiele kunstwerken, variërend van enkele grote viaducten tot kleinere voetgangersbruggetjes in de wijken en parken. Daarnaast zijn er 60 overige kleine kunstwerken, zoals keermuren, trapopgangen en geluidsmuren.

9.2 Uitgangspunten voor het beheer van de kunstwerken

- Gezamenlijk met de Drechtstedengemeenten is er een beleidsplan opgesteld. Hierin wordt:
  - Kennis en ambitie benut voor constructief beleid
  - Een strategie uitgebouwd als fundament voor het onderhoud
  - Compleet en betrouwbaar weergegeven wat de areaalgegevens zijn
  - Inzicht gegeven in de kwaliteit
  - Financieel onderbouwd
  - Duurzaamheid geborgd
- Het beheer van civiele kunstwerken wordt afgewogen met verschillende beleidsthema's in volgorde van prioriteit. De beleidsthema's zijn: veiligheid, beschikbaarheid, bedrijfszekerheid, duurzaamheid, kwaliteit van de openbare ruimte en esthetische eisen.

9.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 127.000 beschikbaar voor het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken (per woning € 6). Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Dit is exclusief kapitaallasten, belastingen en opbrengsten.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Civiele Kunstwerken	€ 127.028	€ 119			€ 127.147

Voorlopig zijn de middelen beschikbaar voor het onderhoud aan civiele kunstwerken voldoende voor het areaal. In 2018 wordt een areaalinspectie uitgevoerd. Dit kan gevolgen hebben voor de benodigde middelen voor de langer termijn.

9.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Gegevensbeheer op orde: Hierover is afstemming met andere Drechtstedengemeenten. Een aantal speerpunten hierbij is het bijhouden van nieuwe gegevens in het beheersysteem (migratie vanuit Excel naar beheersysteem), de beschikbaarheid van gegevens en de koppeling aan het landelijk grafische systeem (BGT).
- De afgelopen jaren zijn veel onderhoudsachterstanden weggewerkt. Uit onderzoek naar constructieve veiligheid blijkt dat deze volgens de VROM-richtlijnen op orde is in de gemeente Zwijndrecht. Begin 2018 zal het gehele areaal opnieuw geïnspecteerd worden.

Conclusies

- Het exploitatiebudget voor de civiele kunstwerken is de komende jaren toereikend voor het tijdig uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud. Naar aanleiding van de inspectie in 2018 van het uit te voeren onderhoud wordt de nieuwe raming opgemaakt voor de komende jaren.
- Het areaal is momenteel constructief veilig. Er zijn de komende jaren geen grote vervangings-investeringen noodzakelijk.

10. OPENBARE VERLICHTING

10.1 Areaal

In de gemeente Zwijndrecht zijn momenteel ruim 10.000 lichtmasten en ruim 11.400 armaturen (waarvan bijna 1.000 LED-armaturen). Daarnaast staat er nog een aantal speciale elementen in de openbare ruimte die moeten worden voorzien van elektriciteit, zoalsabri's, ANWB-masten, de stadsklok en informatieborden.

OPENBARE
VERLICHTING

Areaalgegevens	jan-2017
Lichtmasten	10.012
Abri's	4
ANWB mast, stadsklok en info	69
Armaturen (lichtobjecten)	10.419
LED-armaturen	1150

10.2 Uitgangspunten voor het beheer van de openbare verlichting

De gemeente Zwijndrecht heeft in het Drechtstedenverband een gezamenlijk beleidsplan ("Openbare Verlichting 2015 – 2023: Licht waar het moet, donker waar het kan") voor de openbare verlichting opgesteld. U heeft deze, als gemeenteraad, in 2015 vastgesteld. Dit beleidsplan is kaderstellend voor de wijze waarop het beheer en onderhoud de komende jaren wordt vormgegeven. De belangrijkste uitgangspunten voor het beheer en onderhoud:

- **"Licht waar het moet, donker waar het kan"**. Het nieuwe beleid gaat er van uit dat niet alle openbare ruimte per definitie moet worden verlicht. Zo hoeft er niet per se verlichting aanwezig te zijn, op wegen buiten de bebouwde kom (met uitzondering van gevaarlijke kruispunten) en langs zelfstandige recreatieve fiets- en voetpaden, die geen belangrijke functie hebben voor het woon- en werkverkeer (o.a. wandelpaden in parken). Voor het beheer heeft dit als gevolg dat het moment van cyclisch onderzoek of van vervanging van armaturen of masten de aanleiding kan zijn om de betreffende lichtmasten te verwijderen.
- **Vervangingsgrondslagen voor de verschillende onderdelen van het verlichtingssysteem**. Op basis van actuele inzichten en ervaring zijn de vervangingstermijnen voor lampen en lichtmasten verruimd. Voor LED-armaturen wordt uitgegaan van een termijn van 20-25 jaar. Bij de vervanging van lichtmasten wordt nu uitgegaan van een termijn van 50 jaar voor stalen lichtmasten en 40 jaar voor aluminium lichtmasten. De vervangingsgrondslag voor conventionele armaturen blijft 20 jaar (geheel overnemen).
- **Energiebesparing realiseren**. De gemeente Zwijndrecht heeft zich geconformeerd aan de doelstellingen uit het energieakkoord: 20% energiebesparing in 2020 ten opzichte van 2013, 50% energiebesparing in 2030 ten opzichte van 2013 en 40% van de openbare verlichting moet in 2020 energiezuinig zijn. Om deze doelstellingen te realiseren wordt de komende jaren ingezet op het toepassen van LED armaturen, dimmen van verlichting en verlichting verwijderen op de plekken "waar het donker kan".
- **Een grotere rol van de gebruikers (participatie)**. Bewoners moeten meer en eerder worden geïnformeerd over de plannen en maatregelen rond verlichting. Waar mogelijk mogen bewoners en ondernemers voorstellen doen voor de plekken die moeten worden verlicht en de wijze waarop dat kan plaatsvinden. Er wordt in dit kader ook ingezet op een zorgvuldig meldingenmanagement. Het gaat dan om heldere procedures, waarmee snel duidelijk kan worden gemaakt wat er aan de hand is en wat de bewoner kan verwachten. Analyses van meldingen kunnen aanleiding zijn om het beleid rond verlichting verder door te ontwikkelen.
- **Expliciete monitoring van de tevredenheid over goede verlichting**. In Zwijndrecht is momenteel 78% van de bewoners tevreden over de verlichting. Door de bewoners een grotere rol te geven, ze beter te informeren en hen beter te bedienen in hun klachten en wensen moet de tevredenheid de komende jaren verder toenemen.

10.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 454.000 beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoudsmaatregelen aan de openbare verlichting en overige voorzieningen die elektriciteit gebruiken. Aan energiekosten wordt momenteel € 244.000 per jaar besteed. Aan onderhoud en energie wordt ieder jaar gemiddeld € 35 per woning uitgegeven.

Grootschalige vervangingen van lichtmasten worden hoofdzakelijk meegenomen bij de grotere reconstructies en renovaties van wegen in het kader van het investeringsplan.

OPENBARE
VERLICHTING

Onderhoudsgroep		Goederen en diensten	Energie kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Openbare verlichting	€	454.270	€	243.783	€	7.276
					€	705.329

Er is op dit moment een klein tekort in de exploitatiebegroting om de openbare verlichting op het juiste niveau te onderhouden. Door de nieuwe uitgangspunten van het beleid “Verlicht waar het moet, donker waar het kan” (minder plekken verlichten en toepassen van energievriendelijkere LED-verlichting) wordt de druk op de exploitatiebudgetten naar verwachting steeds kleiner. Voorstel is om een eventuele bezuiniging die gerealiseerd wordt op de energielasten als gevolg van de verduurzaming van het areaal in te zetten voor versnelde verduurzaming van het areaal.

10.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Het service onderhoud wordt binnen het Drechtstedenverband uitgevoerd en aangestuurd in een service level agreement (SLA). De beheerdata worden in dit kader vanuit Dordrecht op orde gehouden. Op basis van deze data wordt klein en groot onderhoud ingepland door de beheerder van de gemeente Zwijndrecht. Over deze planning vindt tweejaarlijks integrale afstemming plaats.
- De komende jaren worden de doelstellingen uit het beleidsplan “Licht waar het moet, donker waar het kan” stap voor stap gerealiseerd. Het nieuwe uitgangspunt dat niet alle plekken per definitie hoeven te worden verlicht, zal de benodigde exploitatiebudgetten in de loop van de komende jaren geleidelijk doen afnemen.

Conclusies

- Het exploitatiebudget voor de openbare verlichting is de komende jaren toereikend voor het tijdig uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud. Op basis van de doelstellingen met betrekking tot het verduurzamen van openbare verlichting worden wel extra kosten gemaakt. De verwachting is dat deze extra kosten kunnen worden opgevangen door de te realiseren energiebesparing.

11. RIOLERING

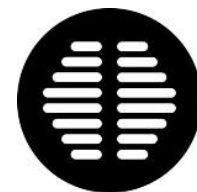
11.1 Areaal

In de gemeente Zwijndrecht ligt circa 240 kilometer vrijvervalriolering met bijbehorende voorzieningen zoals kolken, putten, etc.

11.2 Uitgangspunten voor het rioolbeheer

De riolering in de wijken in Zwijndrecht wordt geïnspecteerd in cycli van 10 jaar. Sinds vaststelling van het GRP 2013-2017 is gestart met het (laten) opstellen van een maatregelplan vanuit de inspectie en de uitvoering daarvan. Dit doen we om levensverlengende maatregelen uit te voeren en vervanging 'zo lang mogelijk' uit te stellen. Dit is conform het beleid. Doordat in het verleden niet consequent de benodigde maatregelen zijn uitgevoerd, is het lastig om de actuele situatie van de riolering, welke tot 10 jaar geleden zijn geïnspecteerd, als belangrijke grondlegger te gebruiken voor benodigde maatregelen. Het gevolg is dat er continu aanvullende inspecties nodig zijn om betrouwbare conclusies te kunnen trekken met betrekking tot de onderhoudsstaat van de riolering. Vandaar dat we in het nieuwe beleid op wijkniveau de inspecties uitvoeren en de maatregelen die direct nodig zijn, ook direct uitvoeren.

Voor het voorliggende IBOR-plan gaan we uit van de grote werken die de komende jaren in het IP 2018-2021 staan gepland. De komende jaren wordt gemiddeld € 5,9 miljoen per jaar in de riolering geïnvesteerd. Deze grote werken zijn van doorslaggevende betekenis voor de planning van andere grote werken in de openbare ruimte.

RIOLERING

Projecten	2018	2019	2020	2021
Colijnweg grote aanpak (2015-2020)	€ 97.760	€ 1.252.680	€ 121.679	€ -
Eikeboomstraat herinrichting (2020)	€ -	€ -	€ 150.000	€ -
Heer Oudelands Ambacht grote aanpak (2014-2028)	€ 1.691.060	€ 1.697.566	€ 1.990.239	€ 2.219.226
HJD Sportlaan riolering fase 1 en 2 (2018-2020)	€ 229.030	€ 41.934	€ 377.406	€ -
Jeroen Boschlaan herinrichting (2015-2019)	€ 71.511	€ 1.069.183	€ -	€ -
Kort Ambacht fase 2 en 3 (2016-2025)	€ 85.192	€ 1.060.643	€ 113.211	€ 14.310
Leeuwerikplein herinrichting (2017-2018)	€ 227.236	€ -	€ -	€ -
Moermond herinrichting (2018)	€ 20.649	€ -	€ -	€ -
Ooievaarsplein herinrichting (2017-2018)	€ 237.341	€ -	€ -	€ -
Lindelaan west (richting afslag) herinrichting (2017/2018)	€ 534.101	€ -	€ -	€ -
Schildersbuurt (2014- 2018)	€ 2.170.555	€ 656.888	€ -	€ -
Sterrenbuurt fase 3 (2015-2018)	€ 1.166.924	€ 40.593	€ -	€ -
Vervangen besturingssysteem rioolgemaal (2018)	€ 207.000	€ -	€ -	€ -
Verzetshelden NW grote aanpak (2018-2022)	€ 57.411	€ 162.295	€ 1.014.512	€ 664.767
Vliegeniersbuurt grote aanpak (2019-2022)	€ -	€ 186.260	€ 581.560	€ 967.528
Walburg winkelcentrum (2016-2020)	€ 622.170	€ 617.830	€ 111.910	€ -
Witte de Withstraat (2017-2020)	€ 143.230	€ 793.805	€ 83.698	€ -
Totaal	€ 7.561.171	€ 7.579.676	€ 4.544.216	€ 3.865.831

11.3 Beschikbare middelen

In de exploitatiebegroting is circa € 1,53 miljoen beschikbaar voor beheer van de riolering (per woning € 77). Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Dit is exclusief kapitaallasten, belastingen en opbrengsten.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Riolering	€ 961.561	€ 148.067	€ 197.388	€ 226.667	€ 1.533.683

Conclusies

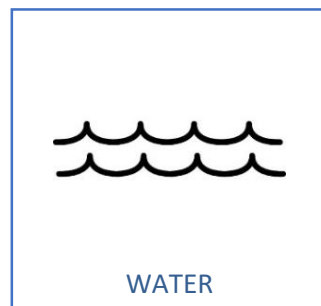
- Er wordt gewerkt aan een nieuw GRP 2018-2022, waarin de beheeropgaven en investeringen voor de komende jaren worden uitgewerkt. Uitgangspunt is dat de rioolheffingen voor een sluitende exploitatie moeten zorgen.

12. WATER en OEVERVOORZIENINGEN

12.1 Areaal

In de gemeente Zwijndrecht is circa 80 kilometer beschoeiing in beheer van de gemeente. Hiervan is 53 kilometer beschoeid en 27 kilometer zijn oevers zonder harde beschoeiing. Alle watergangen in de gemeente Zwijndrecht hebben een totale lengte van 164 kilometer waarvan 27,3 kilometer in eigendom van de gemeente. Het waterschap en de gemeente voeren de baggerwerkzaamheden voor dit water uit.

12.2 Doelstellingen

- In het vorige IBOR-beleidsplan is geconstateerd dat een groot deel van het areaal vervangen dient te worden. Hiervoor is toen een extra budget beschikbaar gesteld. De vervanging van beschoeiingen is de afgelopen jaren vorm gegeven en loopt nog een aantal jaren door om de achterstand in te halen.
- Bij het onderhoud aan watergangen en beschoeiingen wordt rekening gehouden met flora en fauna en klimaatadaptatie. Zo wordt onderhoud uitgevoerd volgens de gedragscode van de flora- en faunawet. Ook worden waar mogelijk natuurvriendelijke oevers aangelegd.

12.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 332.000 beschikbaar voor het water en de beschoeiingen in de openbare ruimte (per woning € 17) en nog eens € 51.000 voor brandkranen/putten. Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Dit is exclusief kapitaallasten, belastingen en opbrengsten.

Onderhoudsgroep		Goederen en diensten	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Water		€ 168.874		€ 108.666	€ 54.789	€ 332.329
Brandkranen/putten		€ 51.000				€ 51.000

In het investeringsplan is jaarlijks circa € 162.000 beschikbaar voor het vervangen van de beschoeiingen. Op basis van het onderzoek uitgevoerd in 2015 kunnen hiermee alleen de meest urgente beschoeiingen worden vervangen.

12.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Het realiseren van de grote vervangingsbehoefte van 34 kilometer van de beschoeide oevers. Hierbij is een belangrijk speerpunt om vanuit veiligheid te prioriteren binnen de huidige beschikbare middelen en zodoende de situatie rondom beschoeiingen veilig te houden. Daarnaast moet ook een bijdrage geleverd worden aan het stimuleren van flora en fauna.
- Er zijn 16 brandblusputten gerealiseerd in de openbare ruimte. Deze komen vanaf 2020 in beheer bij de gemeente. Deze putten zijn op laste van de veiligheidsregio rondom de spoorzone gerealiseerd. De veiligheidsregio onderhoudt de putten tot 2020 waarna contractueel is afgesproken dat het beheer en onderhoud een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. De beheerkosten worden geschat op € 1.200 per put, dus een totale extra belasting van € 19.200.

Conclusies

- Het exploitatiebudget en investeringsbudget voor de water en beschoeiingen is de komende jaren toereikend voor het tijdig uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud en achterstallige vervangingen.
- Ten behoeve van brandblusputten is er vanaf 2020 € 19.200 extra budget benodigd om deze in stand te houden.

13. HAVENS

13.1 Areaal

In totaal zijn er 13 havens in de gemeente Zwijndrecht. In deze havens is een omvangrijk areaal aan havenvoorzieningen die worden beheerd door de gemeente.

- 258 m1 beschoeiingen
- 1.290 m1 damwanden
- 1.371 m1 glooing
- 48 m1 steigers

De havens liggen langs water met een totaal waterbodempoppervlak van ruim 213.000 m2.

13.2 Uitgangspunten bij het beheer van de havenvoorzieningen

De beleidsuitgangspunten zijn in de afgelopen 5 jaar nauwelijks gewijzigd. Prioriteit blijft ook de komende jaren bij het bedrijventerrein Groote Lindt, waar de watergerelateerde economische bedrijfsactiviteiten worden geoptimaliseerd. Dit betekent voor het beheer en onderhoud van de haven gerelateerde kunstwerken regulier en correctief onderhoud aan kademuren, beschoeiing, damwanden steigers, oevers en overige kunstwerken binnen het havengebied. Hier horen ook baggerwerkzaamheden bij.

13.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 133.000 beschikbaar voor het beheer van havens (per woning € 7). Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Vanaf 2018 is er voor baggeren geen budget gereserveerd. Dit betekent een budget van € 133.000. Dit is exclusief kapitaallasten, belastingen en opbrengsten.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Havens	€ 133.000				€ 133.000

Om ook de komende 5 jaar de havens veilig te laten functioneren is een **gemiddeld** onderhoudsbudget nodig van € 90.000 per jaar voor onderhoud aan de kadeconstructies en de glooiingen. Hiernaast zijn er jaarlijkse kosten voor inspecties, extern advies, calamiteiten en systeemkosten.

13.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Uit de inspecties van 2015 blijkt dat er voor de glooiingen steigers en kademuren geen onveilige situaties zijn. Wel zijn er gevaarlijke situaties geconstateerd bij objecten van derden. Op basis van risicoprofielen dient de komende jaren te worden ingezet op actieve handhaving, waarin de betrokken eigenaren worden aangesproken.
- Na aanleg en oplevering van taluds in de Develhaven neemt de gemeente het onderhoud van de taluds in beheer. Hiervoor zijn eenmalig aanlegkosten van €50.000,-. Jaarlijks moeten extra onderhoudskosten worden gemaakt voor het monitoren en het structureel correctief en preventief onderhoud. De kosten voor het onderhoud worden geraamd op €15.000 per jaar. Deze areaaluitbreiding is het gevolg van het onderhandelingsresultaat met Jiffy.
- Tweejaarlijks worden de havens gemonitord op de hoeveelheid slib in de wateren. Dit bepaalt of, en in welke mate er een baggeropgave aanwezig is. De afgelopen jaren is dit niet of nauwelijks het geval geweest. In het verleden zijn de hiervoor bedoelde reserves opgeheven. Op het moment dat er wel een (forse) baggeropgave ligt, dient hiervoor apart budget aangevraagd te worden via de P&C instrumenten.

Conclusies

- Het exploitatiebudget van € 133.000 is voldoende om de bedrijfsvoering en het preventief, correctief onderhoud van de haven gerelateerde kunstwerken in bezit en beheer van de gemeente te onderhouden.
- Voor de baggerwerkzaamheden die eventueel volgen uit de tweejaarlijkse monitor is geen budget gereserveerd.
- De aanleg van een talud rondom terrein Jiffy zorgt voor eenmalige kosten ter waarde van € 50.000 (deze zullen via de burap aangekondigd worden) en structurele beheerkosten als gevolg van areaaluitbreiding van € 15.000 vanaf 2017

MAATSCHAPPELIJK GERICHT BEHEER

Groen
Spelen
Straatmeubilair
Beeldende kunst
Kiboehoeve

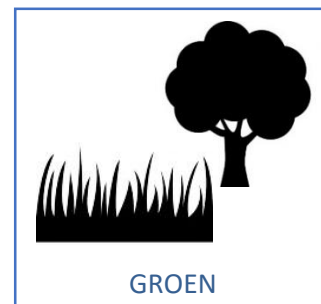
14. GROEN (incl. onkruid op verharding)

14.1 Areaal

Het totale areaal openbaar groen (van 213,3 ha) bestaat voor 70% uit gazons en ruwe grasvlakken. Het bosplantsoen (van ruim 25 ha) bepaalt met 12% eveneens een groot deel van het groenareaal dat de gemeente beheert. De overige 18% van het groene areaal bestaat uit meer intensief te onderhouden elementen zoals heesters, bodembedekkers en wisselperken en hagen.

Als het totaal groen areaal afgezet wordt tegen de benodigde ureninzet (zie 5e kolom “%uren”) dan liggen de verhoudingen anders. In de tabel is tevens aangegeven wie het onderhoud momenteel verzorgt. De meeste inzet naar uren gaat uit naar de gazons (35%), het bosplantsoen (19%), de hagen (14%) en de heesters (10%). Het beheer van de meer dan 20.000 bomen bepaalt 7% van de totale inzet die de gemeente en haar aannemers besteden aan het totale groenonderhoud.

Het bestrijden van onkruid op verhardingen maakt ook onderdeel uit van het groenonderhoud in Zwijndrecht. In totaal moet bijna 1.710 hectare aan elementverhardingen op rijbanen, trottoirs en fietspaden worden bestreden (zie de details in hoofdstuk 7 – Verharding). Deze werkzaamheden worden conform het raadsbesluit "onkruid op verharding" (2017-14273) van 18 april 2017 uitgevoerd door medewerkers van de eigen dienst en professionele inhuur ondersteund door medewerkers van Drechtwerk Groen (DWG) en Baanbrekend.

Groenareaal	Hoeveelheid	Ehd	% omvang	%uren	Wie voert uit
Gazon	896.468	m2	42%	35%	Aannemers
Ruw gras	603.820	m2	28%	3%	Aannemers
Wisselperken en vaste planten	37.854	m2	2%	4%	Eigen dienst, DWG en Baanbrekend
Bodembedekkers	49.102	m2	2%	7%	Eigen dienst, DWG en Baanbrekend
Heesterbeplanting	123.234	m2	6%	10%	Eigen dienst, DWG en Baanbrekend
Bosplantsoen	251.368	m2	12%	19%	Eigen dienst, DWG en Baanbrekend
Hagen	170.767	m2	8%	14%	Eigen dienst, DWG en Baanbrekend
Totaal groenoppervlakken	2.132.613	m2			
Bomen	16.964	st		7%	Eigen dienst en aannemers
Boomspiegels	3496	st		1%	Eigen dienst, DWG en Baanbrekend

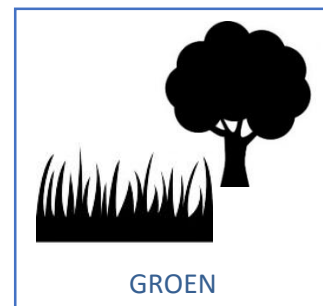
14.2 Uitgangspunten voor het groenonderhoud

Het IBOR-plan 2018-2021 bouwt verder op de uitgangspunten van het IBOR-plan 2014-2017 met betrekking tot de onderhoudskwaliteit van het groen. Middels het integraal groenbeleid wordt bekeken of deze onderhoudsambities bijgesteld moeten worden. Indien ervoor gekozen wordt om de ambities te wijzigen dan worden de financiële gevolgen hiervan inzichtelijk gemaakt in een update van het IBOR-plan. De huidige uitgangspunten voor het beheer en onderhoud zijn als volgt:

- Uitgangspunt bij het groenonderhoud is gedifferentieerd beheer. In de praktijk betekent dit dat het merendeel van het groen op een B-kwaliteit (CROW beeldkwaliteit) wordt onderhouden. Bij het onderhouden van bosplantsoen en de boomspiegels geldt een C-kwaliteit als uitgangspunt.
- Onkruid op verharding wordt op een zo hoog mogelijk niveau onderhouden. In 2017 is een nieuwe werkwijze ingevoerd. Gezien het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen en de nieuwe werkwijze is het vooralsnog onduidelijk of B-kwaliteit geleverd kan worden. Eind 2017 worden de resultaten van de nieuwe werkwijze geëvalueerd. Het ambitieniveau van 2018-2021 wordt op basis van de ervaringen van 2017 bepaald.

14.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is € 2,09 miljoen beschikbaar voor het beheer en onderhoud van openbaar groen en het bestrijden van onkruid op verhardingen. Gemiddeld wordt hiermee jaarlijks € 105 per woning aan groenonderhoud uitgegeven. Het onderstaande overzicht toont dat ruim een € 1 miljoen wordt besteed aan de inhuur van aannemers. De kosten voor de eigen dienst bedragen bijna € 800.000. De kosten aan voorbereiding, administratie en toezicht (VAT) bedragen ruim € 200.000 en komen neer op een VAT-percentages van afgerond 11%.

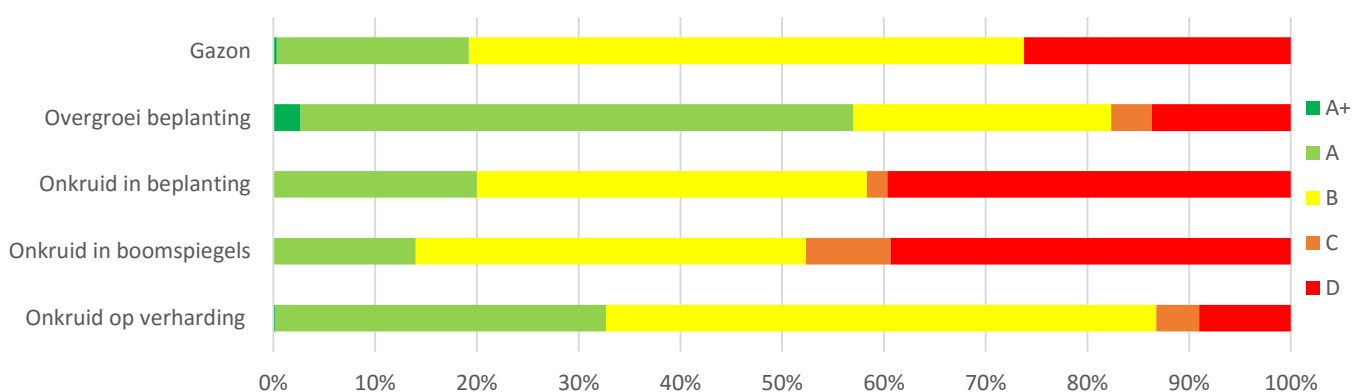
Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Groen	€ 1.057.959	€ 3.742	€ 791.554	€ 215.537	€ 2.068.792

14.4 Huidige kwaliteiten van het groen

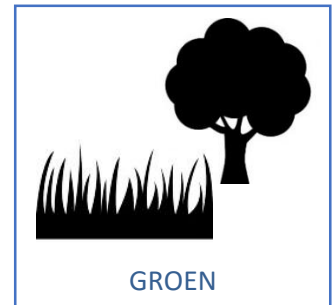
Het afgelopen jaar zijn de afgesproken beheerkwaliteiten uit het IBOR-plan 2014-2017 op bepaalde onderdelen niet behaald. Dit is met name van toepassing voor de onkruidbestrijding op verharding én in de beplanting en voor het maaien van de gazons. Het niet behalen van het afgesproken niveau heeft geleid tot veel reacties vanuit de samenleving. Er is een aantal oorzaken waardoor de afgesproken kwaliteiten niet worden gehaald:

- In 2014 zijn de bestekken voor **het maaien van gazons en ruw gras** voor een zeer lage prijs aanbesteed. De lage inschrijving van de aannemer vertaalde zich helaas al in 2016 in te lage onderhoudskwaliteiten. De aannemer is hierop in 2016 zo spoedig mogelijk aangesproken en er is gevraagd naar een kwalitatief goed actieplan met bijbehorende garanties. Op basis van deze afspraken is het kwaliteitsniveau de laatste maanden weer omhoog aan het gaan.
- De eigen dienst kampt momenteel met een onderbezetting m.b.t. professionele groenmedewerkers.** Deze onderbezetting is mede een gevolg van langdurig ziekten en lagere productiviteit van enkele medewerkers als gevolg van bijvoorbeeld vergrijzing en historisch aanneembeleid. Ook speelt mee dat er extra uren moeten worden besteed aan de begeleiding van medewerkers van Drechtwerk Groen en Baanbrekend. Dit is een bewuste keuze waarmee de uitgaven voor het groenonderhoud ook bijdragen aan de sociale doelstellingen (SROI) van de gemeente Zwijndrecht. Een analyse van de benodigde uren voor het groenonderhoud laat zien dat er ruim 2.000 uren tekort zijn. Om dit gat op te vullen wordt in het IBOR-plan € 90.000,- aanvullend budget gevraagd. Dit zorgt voor de benodigde capaciteit en voor een verbeterde balans tussen professionele medewerkers en inhuur met een afstand tot de arbeidsmarkt. Middels het aanvullend budget kunnen invulling geven aan onze technische opgaven (gedifferentieerd beheer) zonder dat dit ten koste gaat van onze sociale ambities.
- Door **het verbod op chemische bestrijdingsmiddelen wordt het beoogde kwaliteitsniveau (B) niet gehaald.** De gemeente Zwijndrecht is – net als vele andere gemeenten – nog op zoek naar een alternatief om het onkruid op verhardingen, in boomspiegels en rond beplantingen efficiënt te bestrijden. De problemen rond onkruid worden versterkt door de effecten van klimaatverandering: de zomermaanden kenmerken zich meer en meer door ‘groeizaam weer’, waarin zon en zware regenval zich afwisselen.

Gemiddelde beeldkwaliteit groen (peiljaar 2016)

14.5 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- De exploitatiebegroting 2017 is mede gebaseerd op de lage aanbesteding die heeft plaatsgevonden voor het maaien van gazons en ruw gras. Het is de verwachting dat bij een nieuwe aanbesteding vanaf 2018 meer marktconforme prijzen betaald moeten worden. Hoe hoog of laag de nieuwe aanbesteding van het maaibestek gaat uitvallen is nog niet exact te zeggen. Een nieuwe aanbesteding van het maaibestek biedt ook kansen om een andere afweging te maken tussen laagste prijs en kwaliteit.
- In het raadsprogramma is ambitie vastgelegd om 500 extra bomen binnen de bebouwde kom aan te planten. In het plantseizoen tot en met maart 2017 zijn hiervoor reeds 250 nieuwe bomen geplant. In het nog vast te stellen bomen-structuurplan wordt uitgewerkt op welke plekken binnen de hoofd- en nevenstructuren de resterende 250 bomen zullen worden aangeplant. Als gevolg van het aanplanten van 500 extra bomen is er sprake van een areaaluitbreiding. In het IBOR plan wordt vanaf 2018 10.000,- gevraagd om de extra aangeplante bomen structureel te kunnen onderhouden.
- Vanaf 2016 is er tot en met 2019 €200.000 beschikbaar gekomen voor het omvormen van beplantingsvakken. In het plantseizoen worden de beplantingsvakken met de slechtste kwaliteit opnieuw ingericht of omgevormd. Door het opnieuw inrichten of omvormen wordt het onderhoud van deze arealen minder arbeidsintensief en wordt er direct een impuls gegeven aan de algemene onderhoudskwaliteit van de beplantingsvakken. In 2019 komen we mede op basis van het nieuwe integrale groen beleid met een voorstel hoe we vanaf 2020 omgaan met omvormingen en wat de hieraan verbonden kosten zijn.
- Groen wordt gebruikt als instrument voor het realiseren van sociale ambities. Bij het onderhoud van het gemeentelijk groen maken wij veel gebruik van ingehuurd medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt. Gedurende het groeiseizoen zijn zij tussen de 60% en 70% van de capaciteit die ingezet wordt in het groenonderhoud. Ook vanaf 2018 blijft het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een belangrijk speerpunt. Wel gaan we op zoek naar een (betere) balans tussen productiviteit en sociale ambities. Naast deze zoektocht naar balans wordt het komende jaar meer duidelijk over de toekomst van Drechtwerk Groen. In hoofdstuk 19 wordt verder ingezoomd op beide ontwikkelingen. In het IBOR-plan wordt voorgesteld om €90.000,- beschikbaar te stellen voor de inhuur van professionele medewerkers. Naast het invullen van benodigde capaciteit wordt op deze manier de balans tussen professionele medewerkers en inhuur met een afstand tot de arbeidsmarkt verbeterd. Zodoende kunnen we vorm geven aan onze technische opgaven (gedifferentieerd beheer) zonder dat dit ten koste gaat van onze sociale ambities.
- In april 2017 heeft de Raad voor 2017 €200.000 beschikbaar gesteld voor onkruidbestrijding op verharding en de openbare ruimte en op begraafplaatsen. Van deze €200.000 wordt €135.000 aangewend voor onkruidbestrijding in de openbare ruimte en €65.000 voor de begraafplaatsen. In het IBOR-plan wordt in lijn met dit besluit €135.000 bij gevraagd voor onkruidbestrijding in de openbare ruimte. Eind 2017 wordt de onkruidbestrijding geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie kan er indien nodig voor de begroting een aangepast financieel voorstel volgen. Met betrekking tot de onkruidbestrijding op begraafplaatsen wordt in het beheerplan begraafplaatsen een passend voorstel gedaan.

Conclusies

- Voor het realiseren van onze technische opgaven (gedifferentieerd beheer) zonder dat dit ten koste gaat van sociale ambities wordt een aanvullend budget voor groenonderhoud gevraagd van **€90.000,-**.
- We moeten meer inzet leveren op het bestrijden van onkruid op verharding. We vragen hiervoor structureel **€ 135.000** per jaar extra.
- Het voorstel met betrekking tot onkruidbestrijding op begraafplaatsen maakt onderdeel uit van de kadernota en het beheerplan begraafplaatsen en verloopt zodoende buiten het IBOR-plan om.
- De raadsopdracht voor de aanplant van 500 nieuwe bomen leidt tot een areaaluitbreiding. De extra kosten voor het structurele beheer en onderhoud van deze bomen worden geraamd op **€10.000** per jaar en zijn nog niet beschikbaar binnen de exploitatiebegroting.
- ➔ Voor het beheer en onderhoud van het groen wordt dus voorgesteld om per 2018 **in totaal €235.000** extra ter beschikking te stellen.
- Zodra de bestekken voor het maaien van gazons en ruw gras in 2018 of 2019 opnieuw moeten worden aanbesteed, moeten we rekening houden met marktconforme prijzen; in ieder geval prijzen die aanmerkelijk hoger kunnen zijn dan de aanbesteding van 2014.
- Tot en met 2019 is er per jaar 200.000,- beschikbaar voor het omvormen van beplantingsvakken. In 2019 komen we mede op basis van het integrale groenbeleid met een voorstel hoe we vanaf 2020 omgaan met het omvormen van beplantingsvakken en wet hiervoor financieel nodig is.

15. SPELEN

15.1 Areaal

In de gemeente Zwijndrecht zijn momenteel 189 formele speelplekken verspreid over de verschillende wijken en buurten. Op al deze plekken staan in totaal 614 speel- en sportelementen, met tevens circa 18.000 m² aan valondergronden.

15.2 Uitgangspunten voor onderhoud

- De speelplekken in Zwijndrecht worden op B-kwaliteit onderhouden. Deze doelstelling wordt vooralsnog gehaald. De speelruimte in Zwijndrecht is echter verouderd. Circa een derde van het gehele areaal zou volgens de veiligheidsinspectie van 2016 binnen nu en 4 jaar vervangen moeten worden. De totale omvang van de vervangingsbehoefte op korte termijn bedraagt circa € 1.100.000,-.
- Het dagelijks beheer en onderhoud van speeltoestellen vindt plaats middels de exploitatie. Onder dagelijks beheer en onderhoud vallen o.a. het schoonhouden van de toestellen, het uitvoeren van reparaties en het uitvoeren van wettelijk verplichte veiligheidsinspecties. Het integraal beheerplan heeft met name betrekking op het dagelijks beheer en onderhoud van de speeltoestellen.
- Het vervangen van speeltoestellen gebeurt middels het IP speelvoorzieningen. Op dit moment bedraagt dit krediet €150.000,- per jaar. Gezien het feit dat een groot gedeelte van het areaal verouderd is, is dit budget ontoereikend om alle toestellen te vervangen die op basis van de veiligheidsinspecties vervangen moeten worden. In het speelruimteplan wordt voorgesteld om het vervangingsbudget te koppelen aan de veiligheidsinspectie. Middels de kadernota neemt de gemeenteraad hierover een besluit.

Het IBOR-plan heeft met name betrekking op het dagelijks beheer en onderhoud van de speeltoestellen. Toch zijn het dagelijks onderhoud en het IP niet los van elkaar te zien. Op dit moment zijn de middelen die middels de exploitatie beschikbaar zijn voldoende om vorm te geven aan het dagelijks beheer en onderhoud. Mocht ervoor gekozen worden om de komende jaren de verouderde speelruimte niet aan te pakken middels het IP dan heeft dit ook gevolgen voor de exploitatie. Verouderde speeltoestellen vergen namelijk meer dagelijks beheer en onderhoud. Tevens zullen ook kapotte toestellen die niet meer gerepareerd kunnen worden verwijderd moeten worden. Beide zaken zullen tot een extra financiële behoefte m.b.t. de exploitatie kunnen leiden. In het Speelruimteplan wordt voorgesteld om de vervangingsbehoefte vanuit de veiligheidsinspectie als basis voor het IP speelvoorzieningen te gebruiken. Indien hiertoe besloten wordt, is het huidige exploitatiebudget voor het dagelijks beheer en onderhoud voldoende. Indien hiertoe niet besloten wordt, zal afhankelijk van het besluit gekeken moeten worden wat de gevolgen voor de exploitatie zijn.

Met betrekking tot het dagelijks beheer en onderhoud zijn er voor spelen de volgende uitgangspunten:

- De speelruimte is schoon, heel en veilig (B-kwaliteit)
- Speelplekken hebben een belangrijke ontmoetingsfunctie voor de buurt
- Indien mogelijk worden kapotte toestellen gerepareerd. Is een toestel niet meer te repareren dan wordt deze verwijderd en middels het IP indien mogelijk vervangen.

Met betrekking tot het vervangen van speeltoestellen middels het IP stelt het Speelruimteplan de volgende doelstellingen voor:

- Hoogte IP speelvoorzieningen wordt gekoppeld aan de veiligheidsinspecties
- Inrichten speelvoorzieningen samen en in goed overleg met de samenleving

Met betrekking tot bovenstaande ambities neemt de Raad in de kadernota 2018 een besluit.

15.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 195.000 beschikbaar voor het dagelijks beheer en onderhoud van speelvoorzieningen. In totaal wordt er hiermee ieder jaar € 10 per woning uitgegeven aan het beheer en onderhoud van de bestaande speelvoorzieningen.

Onderhoudsgroep		Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Spelen		€ 65.620		€ 89.050	€ 40.192	€ 194.862

15.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Eén derde van het speelruimte areaal in Zwijndrecht is verouderd en dient op korte termijn vervangen te worden. Indien dit niet gebeurt, kan de veiligheid van de speelvoorzieningen niet gegarandeerd worden.
- Op dit moment is de huidige exploitatie toereikend om het dagelijks beheer en onderhoud uit te voeren. Afhankelijk van de besluitvorming omtrent het Speelruimteplan kan bepaald worden of dit ook voor de middellange termijn het geval is.
- We blijven de komende jaren aandacht geven aan bewonersparticipatie en samenwerking met sociale partners bij zowel dagelijks onderhoud, evenementen en herinrichting. Met deze samenwerking willen we een bijdrage leveren aan de sociale cohesie middels de speelruimte.
- Onze inwoners zijn over het algemeen tevreden over de kwaliteit van de speelruimte. Wel zien we dat de hoeveelheid meldingen m.b.t. jongerenoverlast rond speelvoorzieningen toeneemt.
- De participatiebereidheid bij de herinrichting van speelvoorzieningen is hoog. De mogelijkheden voor participatie bij herinrichtingsprojecten worden door onze inwoners als positief ervaren.

Conclusies

- De huidige beschikbare middelen in de exploitatie voor het dagelijks beheer en onderhoud zijn vooralsnog voldoende.
- De Zwijndrechtse speelruimte is verouderd. Ruim een derde van het totale areaal moet op korte termijn vervangen worden. Het huidige IP speelvoorzieningen is op dit moment niet toereikend om de benodigde vervangingen te financieren.
- In het speelruimte plan wordt voorgesteld om de omvang van het IP speelvoorzieningen te koppelen aan de uitkomst van de jaarlijkse veiligheidsinspecties.
- Indien er geen passende oplossing gevonden wordt met betrekking tot het vervangen van de verouderde speelruimte, lopen we risico's op het gebied van veiligheid en kan er een tekort op de middellange termijn op de exploitatie ontstaan.

16. REINIGING

16.1 Areaal

Onder reiniging verstaan we de werkzaamheden die uitgevoerd worden met betrekking tot zwerfafvalbestrijding. Dit betekent concreet het leeghalen, schoonhouden en vervangen van de 745 afvalbakken in Zwijndrecht en het verwijderen van zwerfafval uit de plantsoenen en van de straten.

Aanvullend op deze uitvoerende werkzaamheden is ook de besteding van het zwerfafvalfonds van Nedvang. Deze subsidie van circa €52.000 wordt in Zwijndrecht aangewend voor met name gedragsbeïnvloedingen bronbestrijding.

Onderhoudselement	Areaal (m2)
Straatvegen/Zwerfvuil verwijderen	2.344.639
Onkruid op verharding (elementverharding)	1.709.808
Afvalbakken	745

REINIGING

16.2 Uitgangspunten voor onderhoud

In het IBOR-plan 2014 is bepaald dat de wat betreft zwerfafval de openbare ruimte op B-niveau onderhouden wordt. Ook in het IBOR-plan 2018-2021 blijft onderhoud op B-niveau het doel. De afgelopen jaren wordt deze beeldkwaliteit over het algemeen behaald (op een aantal hotspotlocaties na). Toch merken we dat ondanks het behalen van de ambitie onze inwoners niet altijd tevreden zijn over de mate waarin de openbare ruimte schoon is. De komende jaren wordt het sturen op tevredenheid een belangrijke doelstelling. De doelstellingen voor zwerfafval zien er als volgt uit:

- Beheer en onderhoud op beeldkwaliteitsniveau B
- Snelle afhandeling van meldingen
- Stimuleren van gedragsverandering op hotspots
- Educatie over gevolgen van zwerfvuil op scholen
- Focus op communicatie en participatie
- Inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Baanbrekend en Zwijndrecht Werkt)

De zwerfafvalbestrijding is een beheeronderdeel wat geschikt is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt deel te laten nemen aan het arbeidsproces. Zo maakt onze werf veel gebruik van medewerkers van Baanbrekend en houdt Leerwerkbedrijf Zwijndrecht Werkt grote gedeelten van de wijken Noord en Kort Ambacht schoon. Het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt blijft in de zwerfafvalbestrijding een belangrijke doelstelling.

16.3 Financiën

In de exploitatiebegroting is circa € 721.000 beschikbaar voor de reiniging en zwerfafval in de openbare ruimte (per woning € 34). Deze middelen zijn beschikbaar voor de daadwerkelijke uitvoering van onderhoud in de openbare ruimte. Dit is exclusief kapitaallasten, belastingen en opbrengsten.

Onderhoudsgroep		Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Reiniging	▼	€ 479.738		€ 119.102	€ 68.493	€ 667.333
Zwerfafval		€ 54.000				€ 54.000

16.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

- Voor zwerfvuil wordt de ambitie beeldkwaliteit B gehaald, maar ondanks deze kwaliteit zijn niet alle onze inwoners tevreden over de zwerfafvalbestrijding.
- Zwijndrecht heeft in vergelijking met andere gemeente relatief veel afvalbakken. De komende periode wordt gekeken of het areaal aangepast kan worden.
- Als onderdeel van het project KAN! wordt in Noord en Kort Ambacht gebruik gemaakt van Zwijndrecht Werkt. Om deze inzet te borgen wordt vanuit project KAN! structurele financiering van LZW aangevraagd.
- De participatiebereidheid met betrekking tot zwerfafval is hoog. Middels projecten zoals de Beestenbende en via PAK AAN! zetten we de komende jaren actief in op participatie.

REINIGING

Conclusies

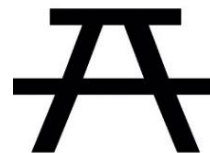
- Het exploitatiebudget voor de reiniging is de komende jaren toereikend voor het uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud.
- De beeldkwaliteitsambitie B wordt voor zwerfafval behaald.
- Met de Nedvang-gelden worden gedragsverandering gestimuleerd en educatie verzorgt met betrekking tot zwerfafval.
- In de zwerfafvalbestrijding wordt daar waar mogelijk gebruik gemaakt van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

17. STRAATMEUBILAIR en BEELDENDE KUNST

17.1 Areaal

In 2017 wordt er een inventarisatie gedaan naar het areaal straatmeubilair in de gemeente Zwijndrecht. Naast de hoeveelheid afvalbakken zijn er geen hoeveelheden van ander meubilair bekend. Onder straatmeubilair verstaan we bankjes, picknicktafels, paaltjes en poefjes. Verder staan er 42 beeldende kunstwerken staan in de gemeente.

STRAATMEUBILAIR

17.2 Uitgangspunten voor het beheer

- Voor straatmeubilair is geen specifiek beleid vastgesteld. Het wordt ad hoc aangepakt, veelal tegelijkertijd met het omliggende groen of de aanliggende speelplek.
- Het beheer van beeldende kunstwerken bestaat uit het schoonhouden en uitvoeren van kleine reparaties en wordt uitgevoerd door een gespecialiseerde aannemer.

17.3 Beschikbare middelen

In de exploitatiebegroting is geen budget beschikbaar voor het beheer van straatmeubilair in de openbare ruimte. Onderhoud aan straatmeubilair wordt veelal betaald uit de middelen voor groen en spelen. Vervangingen worden gefinancierd binnen projecten uit het investeringsplan. Voor het onderhoud aan beeldende kunstwerken is € 20.430 beschikbaar.

Onderhoudsgroep		Goederen en diensten	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Beeldende kunst		€ 20.430				€ 20.430

17.4 Aandachtspunten

- Inventarisatie van straatmeubilair zorgt ervoor dat het areaal in beeld komt. Wanneer het areaal in beeld is, dient het beheer hierop te worden afgestemd. Hier dient de komende jaren aandacht voor te zijn.

Conclusies

- Het areaal van straatmeubilair is momenteel niet volledig in beeld. Er is geen exploitatiebudget gereserveerd. Het onderhoud van straatmeubilair wordt betaald uit het exploitatiebudget van groen. Na inventarisatie van het meubilair wordt bepaald of en welk budget benodigd is.
- Voor de beeldende kunstwerken is het exploitatiebudget de komende jaren toereikend voor het tijdig uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud. Dit onderhoud wordt uitgevoerd door een aannemer.

18. KIBOEHOEVE

18.1 Areaal

Het dagelijks beheer en onderhoud van kinderboerderij “de Kiboehoeve” in het Develpark is uitbesteed aan Drechtwerk Groen. Onder dit dagelijks beheer en onderhoud valt o.a. het verzorgen van de dieren, het schoon houden van de kinderboerderij en het kleine onderhoud in het groen. Het groot onderhoud wordt door de gemeente zelf gedaan. Hierbij kan gedacht worden aan het onderhoud van het vastgoed, de bomen en de bestrating.

18.2 Uitgangspunten voor het beheer

- Het beheer en onderhoud van de kinderboerderij is uitbesteed aan Drechtwerk Groen. Hierdoor wordt aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt passende arbeid geboden.
- De kinderboerderij is een ontmoetingsplek voor jong en oud.
- De kinderboerderij is schoon, heel en veilig en wordt op B-kwaliteit onderhouden

18.3 Beschikbare middelen

In de exploitatiebegroting is er voor kinderboerderij € 133.000 beschikbaar. Het betreft hier voornamelijk de kosten verbonden aan de opdracht aan Drechtwerk Groen. Daarnaast is er een klein deel bestemd voor reparaties.

Onderhoudsgroep	Goederen en diensten derden	Materiaal kosten	Uitvoering eigen dienst	VAT	
Kinderboerderijen	€ 133.000				€ 133.000

18.4 Ontwikkelingen en aandachtspunten

De huidige beschikbare middelen zijn op dit moment voldoende om het dagelijks beheer en onderhoud te financieren. De Kiboehoeve is echter al wel op leeftijd. Dit is met name terug te zien in het vastgoed, de opstallen en de hekwerken. Op middellange termijn is er o.a. op deze onderdelen groot onderhoud of vervanging nodig. Voor groot onderhoud of vervangingen is op dit moment geen budget beschikbaar. Voordat eventuele investeringen gedaan worden is het zaak om een beeld te hebben bij de toekomst van de kinderboerderij. Op beleidsniveau wordt de komende periode een toekomstvisie opgesteld met betrekking tot de kinderboerderij.

Conclusies

- Het exploitatiebudget voor de Kiboehoeve is de komende jaren toereikend.
- De komende periode wordt gewerkt aan een toekomstvisie op de kinderboerderij. Indien hier financiële gevolgen aan vast zitten dan maken deze onderdeel uit van de besluitvorming omtrent de vaststelling van deze toekomstvisie.

19. KOPPELINGEN TUSSEN HET FYSIEKE EN SOCIALE DOMEIN

In dit IBOR-plan komt naar voren dat de openbare ruimte méér is dan alleen een verzameling kapitaalgoederen. Er zijn sociale doelstellingen te bereiken, op het gebied van werk en op het gebied van verbinding. Zoals aangekondigd gaan we in dit laatste hoofdstuk verder in op de sociale doelstelling om in de openbare ruimte mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen.

Dilemma van twee optima

Het college heeft u eind 2016 meegenomen in het dilemma als het gaat om het realiseren van twee optima. Aan de ene kant willen wij als gemeente zo goed mogelijk bijdragen aan onze sociale doelstelling vanuit bijvoorbeeld de participatiewet. We helpen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in het arbeidsproces. Zij leveren een bijdrage binnen het groenonderhoud of het opruimen van zwerfvuil. Tegelijkertijd stelt de samenleving (en de gemeenteraad) terecht hoge eisen aan het groenonderhoud.

De visie op de Gemeentewerf

Het dagelijks en cyclisch onderhoud van ons groen wordt uitgevoerd door de Gemeentewerf. Deze bevindt zich op dit moment in een transitiefase. De visie op de werf is namelijk een zogenaamde 'midi-werf', die verantwoordelijk is voor de uitvoerende kant van het integraal beheer van de openbare ruimte. Een werf met competente, proactieve medewerkers die snel en adequaat reageren op klachten, meldingen en bij calamiteiten. Zij zijn alert op signalen en kunnen goed communiceren met inwoners en bedrijven. In de visie richt de werf zich op specialistische werkzaamheden en zijn standaardwerkzaamheden zoveel mogelijk bij andere partijen ondergebracht. De transformatie is in volle gang, maar dit is een proces van jaren. Ons ouderenbeleid wordt bijvoorbeeld noodgedwongen gekoppeld aan bulkwerkzaamheden die we in de gewenste situatie uitbesteden.

Visie versus huidige situatie

De visie heeft gevolgen voor het benodigde competentieniveau van onze medewerkers. Vanuit sociaal oogpunt zijn in het verleden medewerkers van Drechtwerk Groen in loondienst getreden bij de gemeente. Daarnaast huren we op dit moment medewerkers van Drechtwerk Groen en Baanbrekend in. Met een combinatie van gecertificeerde groenmedewerkers en niet gecertificeerde mensen (al dan niet in loondienst) is de Gemeentewerf verantwoordelijk voor het dagelijks en cyclisch onderhoud, de klachten en meldingen, het adviseren van de beheerafdeling én de begeleiding van Drechtwerkers en Baanbrekers. De begeleiding van mensen gedetacheerd vanuit Drechtwerk en Baanbrekend kost veel tijd.

Vanuit efficiëntie en productiviteit is dit niet de meest ideale samenstelling van een team. Met name onkruid in de beplanting en onkruid op verharding staan onder druk. Aan de ene kant zijn dit soort werkzaamheden geschikt voor de sociale medewerker, maar aan de andere kant staat het succes wel bij een goede en professionele begeleiding. Met name het materieel voor onkruidbestrijding op de verharding dient bestuurd te worden door professionals. De balans tussen gecertificeerd personeel en de hoeveelheid sociale medewerkers en inhuur is op dit moment scheef. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van het groenonderhoud.

Bij een volledige bezetting hebben we 8900 netto uur (exclusief reistijd) medewerkers in loondienst beschikbaar tegenover de reeds genoemde 6300 uur aan sociale inhuur (DW en BB). De verhouding staat hiermee op 40/60. Hierbij zijn twee belangrijke kanttekeningen:

- Bij piekmomenten (vaak in de zomer) is dit percentage omgedraaid omdat vanwege de vakantieperiode vaste medewerkers vrij zijn.
- Van de 8900 netto uren vanuit de loonmedewerkers is niet iedereen geschikt om de sociale inhuur te begeleiden.

Als we uitgaan van de IMAG norm waarbij gekeken is hoeveel uur arbeid nodig is om het huidige groenareaal in Zwijndrecht te onderhouden op de afgesproken beeldkwaliteit, komen we ruim 4000 netto uur te kort. Vanuit de formatieruimte zijn er inmiddels twee gecertificeerde groenmedewerkers aangenomen. **In lijn met hoofdstuk 14 over Groen in dit IBOR-plan is de vraag om 2000 uur professionele groenexpertise in te huren om de afgesproken beeldkwaliteit in het groen te garanderen en zodoende ook de balans tussen sociaal en fysiek te verbeteren.**

Toekomst DW groen

Een belangrijke ontwikkeling is de toekomst van DW groen, een belangrijke (maar verliesgevende) partner. Er wordt intensief gekeken naar een alternatief om DW groen levensvatbaar te houden. Hierbij kijkt men op dit moment naar varianten om in combinatie met marktpartijen de noodzakelijke vorm van SROI te koppelen, waarbij de 170 Drechtwerkers Groen gericht kunnen worden ingezet. Voor Zwijndrecht heeft dit de nodige gevolgen. Hierdoor zouden we de begeleiding van de sociale medewerkers niet meer zelf hoeven te organiseren. Hiervoor in de plaats komen dan prestatiecontracten met een nog op te richten arbeidscoöperatie die vervolgens de sociale medewerkers begeleidt bij de noodzakelijke groenwerkzaamheden. Hierdoor zou er ruimte gecreëerd kunnen worden om versneld de visie van een midiwerf verder te realiseren door met een kernteam van gecertificeerde groenmedewerkers regie te voeren op de werkzaamheden van de aannemers, specialistisch onderhoud zelf te blijven doen, service te bieden (waaronder klachten en meldingen) en ondersteuning te bieden aan de beheerorganisatie.